

Rekenkamer Vlissingen

Heeft Vlissingen de wind in de zeilen?

Een onderzoek naar de uitwerking en uitvoering van het compensatiepakket
Wind in de Zeilen in de gemeente Vlissingen

Datum: 10 oktober 2024
Versie: Definitief

Colofon

Uitgave: Rekenkamer Vlissingen

Informatie: Wim Fonteine, fonteine@rekenkamerkvm.nl
Marie-Antoinette Smit, smit@rekenkamerkvm.nl
<https://www.rekenkamerkvm.nl>

Samenvatting

Na een roerige periode waarin de komst van een marinierskazerne naar Vlissingen door het kabinet werd afgeblazen, is het compensatiepakket “Wind in de Zeilen” (WIZ) in het leven geroepen. Dit pakket, ter waarde van € 651,9 miljoen, bestaat uit elf compensatiemaatregelen (zogenoeten “fiches”) ter versterking van de Vlissingse en Zeeuwse economie en samenleving.

Voor de uitvoering van het pakket zijn afspraken gemaakt tussen Vlissingen, de provincie Zeeland, het Rijk en het waterschap. De rekenkamer Vlissingen heeft dit pakket en de aanpak ervan onderzocht. Daarbij zijn vier (deel)fiches in detail beoordeeld.

We constateren daarbij dat de doelen (wat wil men nu bereiken met een bepaald fiche?) niet scherp genoeg zijn geformuleerd om daar goed op te kunnen sturen. Wanneer kun je nu zeggen dat je klaar bent, of dat het een succes is? Dat wordt onvoldoende duidelijk. Wel is duidelijk dat de uitwerking van plannen stroef verloopt en er aanzienlijke vertragingen zijn ten opzichte van de initiële plannen.

De verantwoording (zowel financieel als projectmatig) is onvoldoende inzichtelijk, mede door het ontbreken van concrete doelen en een bijpassende monitoring. De gemeenteraad is met deze informatie niet goed in staat haar kaderstellende en controlerende taak uit te voeren.

In de uitvoering constateren we dat er in onvoldoende mate sprake is van een gestructureerd risicobeheer. Een systematische beoordeling van vastgestelde (en geactualiseerde) risico's alsmede de getroffen beheersmaatregelen zijn niet aangetroffen.

Financieel gezien is het heel lastig vast te stellen of gelden nu gebruikt worden waarvoor ze bedoeld zijn. Meermalen constateren we dat zowel WIZ-gelden als gelden uit de reguliere Vlissingse begroting worden ingezet. De onderbouwing hiervan laat te wensen over, ook omdat er geen bestedingsprognoses zijn. Het ontbreekt hier aan scherpe kaders en doelstellingen.

Een probleem (dat we niet alleen bij dit project constateren) is een gebrek aan capaciteit en continuïteit bij de gemeente, mede door het hoge personeelsverloop.

De onderzoeksvraag of de uitwerking en uitvoering van de gemaakte afspraken en plannen uit het compensatiepakket Wind in de Zeilen (WIZ) doelmatig en doeltreffend verloopt, is dan ook niet goed te beantwoorden, maar men lijkt niet ‘in control’ te zijn.

Vlissingen heeft met Wind in de Zeilen een kansrijk pakket gekregen. De uitdaging is nu om met gedegen stuurmanskunst het schip goed op koers te houden. Daarin is nog veel ruimte voor verbetering.

Inhoud

SAMENVATTING	3
1 INLEIDING	6
1.1 AANLEIDING	6
1.2 REIKWIJDTE ONDERZOEK EN ONDERZOEKSVRAGEN	6
1.3 UITVOERING ONDERZOEK.....	7
1.4 LEESWIJZER.....	7
1.5 BEGRIPSBEPALINGEN	8
2 NORMENKADER	10
3 DE PRAKTIJK	12
3.1 COMPENSATIEPAKKET WIND IN DE ZEILEN	12
3.1.1 <i>Inleiding</i>	12
3.1.2 <i>Bestuursakkoord Compensatiepakket Marinierskazerne</i>	12
3.1.3 <i>Fiches per maatregel</i>	13
3.1.4 <i>Geselecteerde fiches</i>	15
3.1.5 <i>Governancestructuur</i>	15
3.1.6 <i>Voortgang- en resultaatmonitoring</i>	18
3.1.7 <i>Informatie aan/betrokkenheid van raad</i>	18
3.2 FINANCIËN.....	18
3.2.1 <i>Capaciteitsbudget en organisatie WIZ</i>	19
3.2.2 <i>Bestemmingsreserve Wind in de Zeilen</i>	19
3.3 FICHE B1: JUSTITIEEL COMPLEX VLISSINGEN.....	22
3.3.1 <i>Doelstelling fiche</i>	22
3.3.2 <i>Governance</i>	22
3.3.3 <i>Realisatie uitwerking en uitvoering</i>	23
3.3.4 <i>Risicomanagement</i>	25
3.3.5 <i>Financiën</i>	26
3.4 FICHE D: FYSIEKE ONTWIKKELING KENNISWERF VLISSINGEN.....	26
3.4.1 <i>Doelstelling fiche</i>	26
3.4.2 <i>Governance</i>	27
3.4.3 <i>Realisatie uitwerking en uitvoering</i>	27
3.4.4 <i>Risicomanagement</i>	30
3.4.5 <i>Financiën</i>	30
3.5 FICHE F2: ONTWIKKELING STATIONSOMGEVING VLISSINGEN.....	31
3.5.1 <i>Doelstelling fiche</i>	31
3.5.2 <i>Governance</i>	32
3.5.3 <i>Realisatie uitwerking en uitvoering</i>	32
3.5.4 <i>Risicomanagement</i>	34
3.5.5 <i>Financiën</i>	35
3.6 FICHE J: AARDGASVRIJE WIJKEN	37
3.6.1 <i>Doelstelling fiche</i>	37
3.6.2 <i>Governance</i>	37
3.6.3 <i>Realisatie uitwerking en uitvoering</i>	38
3.6.4 <i>Risicomanagement</i>	39
3.6.5 <i>Financiën</i>	40

4	BEVINDINGEN	42
4.1	GOVERNANCE (DEELVRAAG 1)	42
4.1.1	<i>Bevindingen in het kort</i>	42
4.1.2	<i>Toelichting op bevindingen</i>	42
4.1.3	<i>Normenkader</i>	44
4.2	RISICOMANAGEMENT (DEELVRAAG 2)	46
4.2.1	<i>Bevindingen in het kort</i>	46
4.2.2	<i>Toelichting op bevindingen</i>	46
4.2.3	<i>Normenkader</i>	47
4.3	REALISATIE UITWERKING EN UITVOERING (DEELVRAAG 3)	47
4.3.1	<i>Bevindingen in het kort</i>	47
4.3.2	<i>Toelichting op bevindingen</i>	48
4.3.3	<i>Normenkader</i>	53
4.4	INFORMATIE AAN RAAD (DEELVRAAG 4)	54
4.4.1	<i>Bevindingen in het kort</i>	54
4.4.2	<i>Toelichting op bevindingen</i>	54
4.4.3	<i>Normenkader</i>	57
5	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	58
5.1	BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN	58
5.2	BEANTWOORDING VAN DE CENTRALE ONDERZOEKSVRAAG	59
5.3	AANBEVELINGEN	59
6	WEDERHOOR COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS	63
7	REACTIE REKENKAMER VLISSINGEN (NAWOORD)	69
	BIJLAGE I: TOETSINGSKADER ONDERHANDELINGSPROCES	70
	BIJLAGE II: BUDGETTAIRE CONSEQUENTIES RIJK	71
	BIJLAGE III: CAPACITEITSBUDGET WIZ	72
	BIJLAGE IV: BESTEMMINGSRESERVE WIZ	73
	BIJLAGE V: OVERZICHT TOTALE KOSTEN PER FICHE (31 DEC 2023)	74
	BIJLAGE VI: GEÏNTERVIEWDE PERSONEN	75
	BIJLAGE VII: BRONNENLIJST	76

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Waarom dit onderzoek?

Het compensatiepakket Wind in de Zeilen is een groot en divers pakket aan maatregelen dat recht moet doen aan de direct geleden schade ontstaan door het afblazen van de bouw van de Marinierskazerne. Het compensatiepakket moet perspectief bieden op duurzame sociaal-economische effecten voor Vlissingen en Zeeland.

Het afblazen van de Marinierskazerne heeft in Vlissingen en Zeeland een hoop stof doen opwaaien en het belang van een voortvarende en goede uitvoering van het compensatiepakket is daarmee groot.

De rekenkamer ziet vanwege het grote belang aanleiding tot een onderzoek tijdens de uitwerking en uitvoering van het compensatiepakket waarmee de raad geholpen wordt in zijn kaderstellende en controlerende rol. Tevens kan het de gemeentelijke organisatie inzichten geven om tijdig bij te sturen waar nodig.

1.2 Reikwijdte onderzoek en onderzoeksvragen

In dit onderzoek is de centrale onderzoeksvraag: *Is de uitwerking en uitvoering van de gemaakte afspraken en plannen uit het compensatiepakket Wind in de Zeilen (WIZ) in de gemeente Vlissingen doelmatig en doeltreffend¹?*

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zal ook antwoord worden gegeven op de volgende deelvragen:

1. Is de governance bij de uitwerking en uitvoering van de gemaakte afspraken en plannen uit het compensatiepakket adequaat²?
2. Zijn de risico's ten aanzien van de uitvoering van het compensatiepakket voldoende inzichtelijk gemaakt en worden deze voldoende beheerst (zijn er voldoende waarborgen getroffen)?
3. Welke resultaten zijn behaald sinds het vaststellen van het compensatiepakket en is dit in lijn met de gemaakte afspraken en plannen?
4. Wordt de raad juist en volledig geïnformeerd, zodat zij haar kaderstellende en controlerende rol kan uitvoeren?

¹ Doelmatig: zijn de activiteiten gericht op de gewenste doelen, tijdig uitgevoerd inclusief de beheersing van de beschikbare middelen.

Doeltreffend: zijn de gewenste opbrengsten daadwerkelijk gerealiseerd en/of wordt tijdens de uitvoering de voortgang hierop gemeten.

² Adequaat: is de governance gericht op een doelmatige en doeltreffende realisatie van de beoogde opbrengsten (good governance/goed bestuur).

1.3 Uitvoering onderzoek

Het onderzoek betrof de periode vanaf de start van het compensatiepakket in juni 2020 tot en met juni 2024 (financiële cijfers tot en met december 2023). Het onderzoek bestond uit de volgende stappen:

1. Oriëntatie. In deze fase hebben we met de contactpersonen van de gemeente afgestemd welke stukken we willen inzien en gesprekken gevoerd over de onderzoeksvragen.
2. Literatuurstudie. Wij hebben kennisgenomen van voor het onderzoek relevante stukken.
3. Gesprekken en interviews. Met enkele personen, die nauw zijn betrokken bij dit onderwerp, hebben wij interviews gehouden. Van deze interviews is een verslag gemaakt, dat ter accordering aan de geïnterviewden is voorgelegd. Het overzicht van de geïnterviewden is opgenomen in de bijlagen.
4. Schrijven van het concept onderzoeksrapport dat voor wederhoor is voorgelegd aan het college. Op de ontvangen reactie op het conceptrapport hebben wij een nawoord geschreven.
5. Het definitieve rapport is aangeboden aan de gemeenteraad.

1.4 Leeswijzer

Dit eerste hoofdstuk is een inleidend hoofdstuk. In de inleiding wordt het kader geschetst waarbinnen het onderzoek plaats vindt. Concreet gaat het dan over de aanleiding (paragraaf 1), waar het onderzoek wel en niet op ingaat met daarbij de onderzoeksvragen (paragraaf 2), de methode (paragraaf 3) en begripsbepalingen (paragraaf 5).

In hoofdstuk twee wordt het normenkader beschreven waarbij aan elke deelvraag normen zijn gekoppeld, zodat we kunnen toetsen op welke wijze aan de norm is voldaan.

In hoofdstuk drie volgt een uiteenzetting van wat we hebben aangetroffen in de praktijk. In paragraaf 3.1 wordt eerst in algemene zin ingegaan op het compensatiepakket Wind in de zeilen, in paragraaf 3.2 worden de financiën nader beschreven en in de daaropvolgende paragrafen worden de voor onderzoek geselecteerde fiches besproken:

- paragraaf 3.3 fiche B1: Justitieel Complex Vlissingen ;
- paragraaf 3.4 fiche D: Fysieke ontwikkeling Kenniswerf Vlissingen;
- paragraaf 3.5 fiche F2: Ontwikkeling stationsomgeving Vlissingen;
- paragraaf 3.6 fiche J: Aardgasvrije wijken.

In hoofdstuk vier treft u de bevindingen aan van de confrontatie van het kader met de praktijk. Elke deelvraag wordt daarbij in een aparte paragraaf behandeld.

In het vijfde hoofdstuk trekken we conclusies en geven we aanbevelingen. Dat doen we door in paragraaf 5.1 de onderliggende deelvragen en in paragraaf 5.2 de centrale onderzoeksvraag te beantwoorden. Tenslotte voorzien we in paragraaf 5.3 de conclusies waar nodig van aanbevelingen.

In hoofdstuk zes is het wederhoor van het college van Burgemeester en Wethouders opgenomen met tot slot in hoofdstuk zeven het nawoord van de rekenkamer.

1.5 Begripsbepalingen

a) Actiehouder/trekker

Partijen gebruiken deze termen door elkaar maar geven hier dezelfde betekenis aan. Dit is het bestuursonderdeel dat uitvoeringsverantwoordelijk is en de uitvoeringsregie heeft (financiën, proces, planning en inhoud) voor een bepaald fiche of ficheonderdeel.

b) Bestuurlijke stuurgroep

Stuurgroep waarin Provincie, Waterschap en Gemeente (als contractpartners voor de marinierskazerne) samen met het Rijk de voortgang en de volledigheid van uitvoering van het compensatiepakket bewaakt.

c) Bestuursakkoord

Het akkoord dat in de vorm van een vaststellingsovereenkomst op basis van het adviesrapport 'Wind in de zeilen ~ een nieuwe start' is gesloten op 26 juni 2020 tussen het Rijk, de Provincie Zeeland, de Gemeente Vlissingen en het Waterschap Scheldestromen over het compensatiepakket waarmee de Staat compensatie biedt in verband met het besluit om geen Marinierskazerne in Vlissingen te vestigen.

d) Compensatiepakket

Een pakket aan maatregelen om Vlissingen en Zeeland ruimhartig te compenseren voor het intrekken van het Kabinetsbesluit om de Marinierskazerne te verplaatsen van Doorn naar Vlissingen.

e) Good Governance³

Onder good governance wordt verstaan: Het waarborgen van de onderlinge samenhang van de wijze van sturen, beheersen en toezicht houden van een organisatie, gericht op een efficiënte en effectieve realisatie van beleidsdoelstellingen, alsmede het daarover op een open wijze communiceren en verantwoording afleggen ten behoeve van de belanghebbenden.⁴

Deze definitie is zowel van toepassing op goed bestuur binnen het compensatiepakket door de Stuurgroep (bestuurlijke taak), als ook op goed bestuur door het college (bestuurlijke en uitvoerende taken). De raad heeft hierbij kaderstellende en controlerende taken.

³ Onderstaande tekst over goed bestuur overgenomen uit onderzoeksrapport Grip op Westpoort Warmte, Rekenkamer Metropool Amsterdam, pagina 67-68

⁴ Ministerie van Financiën, Handleiding Government Governance – een instrument ter toetsing van governance bij de overheid, januari 2000, pagina 5

- 1) Sturen: richting geven aan het realiseren van beleidsdoelen, onder meer door het inrichten van de organisatie en het vormgeven van processen.
- 2) Beheersen: een stelsel van maatregelen en procedures, die de gemeente de zekerheid geven dat de deelneming blijvend de juiste richting opgaat.
- 3) Toezicht houden: heeft tot doel de continuïteit van de deelneming te waarborgen en richt zich op toetsing van de kwaliteit, inhoudelijke risico's en financiën.
- 4) Verantwoorden: over alle taken en bevoegdheden dient informatie te worden verschaft.

f) Adviesrapport 'Wind in de zeilen ~ Een nieuwe start'

Het rapport van speciaal adviseur B.E.M. Wientjes betreffende het advies compensatiepakket Vlissingen en Zeeland van 26 juni 2020.

g) Uitvoeringsregisseur

Regisseur van het compensatiepakket, die toezicht houdt op de uitvoering, coördineert, bijstuurt waar nodig en zorg draagt voor voortgangsrapportages.

h) WIZ

De gehanteerde afkorting voor Wind in de Zeilen.

2 Normenkader

Om de onderzoeksvragen te kunnen toetsen, passen we een normenkader toe. Het normenkader is leidend bij de uitvoering van het onderzoek en dus het richtsnoer bij de beantwoording van de onderzoeksvragen.

In onderstaand overzicht worden de normen bij de relevante onderzoeksvraag genoemd:

Vraag 1	Is de governance bij de uitwerking en uitvoering van de gemaakte afspraken en plannen uit het compensatiepakket adequaat ⁵ ?
Norm 1a	<i>De verantwoordelijkheden en rollen van de verschillende partijen zijn helder. Het samenspel tussen de betrokken partijen is productief en slagvaardig. Partijen versterken elkaar in plaats van elkaar te hinderen.</i>
Norm 1b	<i>De opgave is duidelijk en concreet om het proces en de organisatie daartoe in te richten (sturen).</i>
Norm 1c	<i>Er is een stelsel van maatregelen en procedures die zekerheid geven dat de uitvoering van het compensatiepakket blijvend de juiste richting opgaat (beheersen).</i>
Norm 1d	<i>Het toezicht richt zich op toetsing van de kwaliteit, inhoudelijke risico's en financiën met als doel continuïteit van de uitvoering en tijdige doelrealisatie van het compensatiepakket te waarborgen (toezicht houden).</i>
Norm 1e	<i>Het communiceren en verantwoording afleggen aan belanghebbenden over de wijze van sturen, beheersen en toezicht houden wordt op een open en gestructureerde wijze gedaan (verantwoorden).</i>

⁵Adequaat: is de governance gericht op een doelmatige en doeltreffende realisatie van de beoogde opbrengsten (good governance/goed bestuur).

Vraag 2	Zijn de risico's ten aanzien van de uitvoering van het compensatiepakket voldoende inzichtelijk gemaakt en worden deze voldoende beheerst (zijn er voldoende waarborgen getroffen)?
Norm 2a	<i>De inventarisatie, analyse en beoordeling van risico's vindt op een gestructureerde, objectieve, onderbouwde en systematische wijze plaats.</i>
Norm 2b	<i>Voor het beheersen van de risico's zijn beheersmaatregelen ontwikkeld.</i>
Norm 2c	<i>De gemeente actualiseert periodiek de geïnventariseerde, geanalyseerde en beoordeelde risico's.</i>
Norm 2d	<i>De gemeente actualiseert en evalueert periodiek en tijdig de getroffen beheersmaatregelen op effectiviteit.</i>

Vraag 3	Welke resultaten zijn behaald sinds het vaststellen van het compensatiepakket en is dit in lijn met de gemaakte afspraken en plannen?
Norm 3a	<i>De te behalen resultaten zijn helder geformuleerd, inclusief een tijdsplanning.</i>
Norm 3b	<i>De wijze van monitoring en evaluatie is vastgelegd.</i>
Norm 3c	<i>De resultaten zijn in lijn met gemaakte afspraken en plannen en zijn te herleiden uit een bijgewerkte gemeentelijke administratie die voldoende inzichtelijk is.</i>

Vraag 4	Wordt de raad juist en volledig geïnformeerd, zodat zij haar kaderstellende en controlerende rol kan uitvoeren?
Norm 4a	<i>De gemeenteraad ontvangt stukken waarin inzicht wordt gegeven over de uitwerking en uitvoering van de gemaakte afspraken en plannen uit het compensatiepakket en dit inzicht voldoet aan de informatiebehoefte van de gemeenteraad.</i>
Norm 4b	<i>De raad heeft inzicht in de kosten voor uitwerking en uitvoering van de plannen uit het compensatiepakket en dit inzicht voldoet aan de informatiebehoefte van de gemeenteraad.</i>
Norm 4c	<i>De aan de raad gemelde informatie is te herleiden uit een bijgewerkte gemeentelijke administratie die voldoende inzichtelijk is.</i>

3 De praktijk

Wat hebben we aangetroffen in de praktijk?

3.1 Compensatiepakket Wind in de Zeilen

3.1.1 Inleiding

Nadat in februari 2020 door het kabinet werd besloten om de Marinierskazerne niet in Vlissingen te bouwen, is tegelijkertijd het voorgenomen besluit uitgesproken om gezamenlijk te werken aan een voor zowel Zeeland als het kabinet aanvaardbaar compensatiepakket.

In maart 2020 is door het college een toetsingskader vastgesteld op basis waarvan de Vlissingse vertegenwoordigers het onderhandelingsproces over een voor de gemeente Vlissingen aanvaardbaar compensatiepakket konden voeren. Het toetsingskader staat vermeld in Bijlage I.

Op 26 juni 2020 is het adviesrapport 'Wind in de zeilen - Een nieuwe start' uitgebracht met daarin de resultaten van de gevoerde onderhandelingen. Ook is het bijbehorende Bestuursakkoord Compensatiepakket Marinierskazerne vastgesteld.

Het compensatiepakket moet recht doen aan de direct geleden schade en perspectief bieden op duurzame sociaal-economische effecten voor Vlissingen en Zeeland. Het gaat om een divers pakket aan maatregelen met een omvang van € 651,9 miljoen.

Voor de uitvoering van het volledige pakket zijn nauwe interbestuurlijke samenwerking en een goede governance belangrijk. Daarvoor is een governance-structuur opgezet. Deze structuur is in principe opgezet tot 2025, maar het is wel mogelijk om door te gaan.

De stand van zaken met betrekking tot uitwerking en uitvoering van het compensatiepakket wordt door de uitvoeringsregisseur vastgelegd in halfjaarlijkse voortgangsrapportages.

3.1.2 Bestuursakkoord Compensatiepakket Marinierskazerne

Het Bestuursakkoord is een akkoord tussen de vier betrokken overheden, namelijk de Rijksoverheid, de provincie Zeeland, de gemeente Vlissingen en het waterschap Scheldestromen. De gemeenteraad van Vlissingen heeft op 8 juli 2020 het Bestuursakkoord goedgekeurd⁶.

De stuurgroep heeft zich gecommitteerd aan het Bestuursakkoord en is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van het compensatiepakket volgens de gemaakte plannen en afspraken in Bijlage 1 van het adviesrapport 'Wind in de zeilen - Een nieuwe start' van de heer Wientjes.

In het Bestuursakkoord is overeengekomen dat partijen de compensatiemaatregelen zullen nemen zoals beschreven in de fiches van het Advies. Tevens is

⁶ Raadsvoorstel 1218045, Bestuursakkoord "Compensatiepakket Marinierskazerne, 8 juli 2020

overeengekomen dat de compensatiemaatregelen worden uitgevoerd conform de termijnen genoemd in de fiches van het Advies.

3.1.3 Fiches per maatregel

De compensatiemaatregelen van het pakket zijn uitgewerkt in elf zogenaamde fiches (A t/m K), welke beschreven staan in Bijlage 1 van het adviesrapport 'Wind in de zeilen - Een nieuwe start'. Fiche L beschrijft de governance uitvoering.

De stand van zaken van de fiches zoals beschreven in de laatste voortgangsrapportage van 30 juni 2024 is als volgt:

Fiches per maatregel ⁷	Status (planning / afgerond) ⁸
Fiche A Vergoeden gemaakte kosten	<ul style="list-style-type: none"> • Vergoeding gemaakte kosten is afgerond • Overdracht gronden voor realisatie JCV afgerond (voor symbolische prijs van € 1,00)
Fiche B Law Delta	<ul style="list-style-type: none"> • Medio 2030 ingebruikname Justitieel Complex Vlissingen (B1) • De bouwfase van het Strategisch Kenniscentrum Georganiseerde en Ondernemende Criminaliteit is in 2023 afgerond (B2). Komende jaren zal het SKC zich als organisatie verder ontwikkelen
Fiche C: Delta Kenniscentrum	<ul style="list-style-type: none"> • Formele oprichting per 21 juni 2024. Voor periode tot 2030 verdere opstart, groei en opschaling. Voor de jaren 2023-2032 zijn er middelen vanuit het Rijk en Provincie Zeeland beschikbaar.
Fiche D: Fysieke ontwikkeling Kenniswerf Vlissingen	<ul style="list-style-type: none"> • Juni 2024 vaststelling ontwikkelvisie Kenniswerf inclusief grondexploitatie • Voor aankoop gronden volgt nieuwe planning n.a.v. ontwikkelvisie
Fiche E: Vergroten vermogen Investeringsfonds Zeeland	<ul style="list-style-type: none"> • Het Rijk heeft in totaal € 20 miljoen ter beschikking gesteld aan het Investeringsfonds Zeeland (waarvan de laatste bijdrage dit jaar is overgemaakt)
Fiche F: Bereikbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> • Intercity Vlissingen-Randstad (F1): 2023-2025 versnelling van de intercity door aansluiting van de Zeeuwse lijn op de hogesnelheidslijn (60 minuten)

⁷ Rapport 'Wind in de zeilen ~ Een nieuwe start', Bijlage 1

⁸ 8^e Voortgangsrapportage Wind in de Zeilen, 30 juni 2024

Fiches per maatregel ⁷	Status (planning / afgerond) ⁸
	<p>reistijdwinst). Uiterlijk 2030: het Rijk, de regio en vervoerder onderzoeken of frequentieverhoging van de intercity mogelijk is.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling stationsomgeving Vlissingen (F2): de planning loopt op onderdelen uit, maar oplevering fiche in december 2025 blijft haalbaar • Living Lab Slimme Mobiliteit (F3): De oplevering van het fiche is nu voorzien in 2027 (i.p.v. in 2025) • Rail Gent-Terneuzen (F4): 2028 start van realisatiefase (afroning in eind 2032/begin 2033)
Fiche G: Industrie en haven	<ul style="list-style-type: none"> • Afgerond (rapporten diverse onderzoeken opgeleverd)
Fiche H: Zorg	<ul style="list-style-type: none"> • Meer huisartsen en physician assistants opleiden in Zeeland (H1): 2024 afronding • Toekomstbestendige zorginfrastructuur (H2): afgerond eind 2023 • Gezondheidscentra Vlissingen (H3): ontwikkeling en borging 3 Kerngezondcentra in Vlissingen en realisatie ondersteunende infrastructuur vergen nog meerdere jaren ondersteuning (verwachting is t/m 2027).
Fiche I: Arbeidsmarkt: impuls werkzoekenden	<ul style="list-style-type: none"> • Fiche is aangescherpt en verlengd t/m 2026. Initieel was de doelstelling in 3 jaar (vanaf 2021) 230 bijstandsgerechtigden te begeleiden naar werk. Eind 2023 waren 17 bijstandsgerechtigde begeleid naar werk. Verbreding van doelgroep (statushouders).
Fiche J: Aardgasvrije wijken	<ul style="list-style-type: none"> • Afgerond 15 december 2022 (toekenning subsidieaanvraag)
Fiche K: Ontvlechten Evides en PZEM	<ul style="list-style-type: none"> • Afgerond 15 april 2021 (goedkeuring van financieringsconstructie)
Fiche L: Governance uitvoering compensatiepakket Zeeland	<ul style="list-style-type: none"> • Tot en met 2025 (stuurgroep, uitvoeringsregisseur en ondersteuningsteam). T.z.t. een voorstel voor de governance vanaf 2025.

3.1.4 Geselecteerde fiches

Voor ons onderzoek zijn vier fiches geselecteerd op basis van de volgende criteria: risico inschatting (uitvoerbaarheid, afhankelijkheid andere fiches/partijen, financieel), belang voor Vlissingen (versterking van de sociaal-economische structuur) en uitvoeringsverantwoordelijkheid en -regie van de gemeente Vlissingen.

De geselecteerde fiches zijn:

- Fiche B1: Law Delta - onderdeel Justitieel Complex Vlissingen
- Fiche D: Fysieke ontwikkeling Kenniswerf Vlissingen
- Fiche F2: Bereikbaarheid - onderdeel Ontwikkeling Stationsomgeving Vlissingen
- Fiche J: Aardgasvrije wijken

Voor fiches D, F2 en J is de gemeente Vlissingen actiehouder. Voor fiche B1 is de gemeente Vlissingen gedeeltelijk actiehouder voor o.a. het verlenen van vergunningen, de locatie gebonden voorzieningen en de benodigde infrastructuur. De uitvoering van deze fiches is opgenomen in verschillende programma's van de begroting.

Voor de Vlissingse fiches zijn plannen van aanpak opgesteld, waarin voor het betreffende fiche de maatregelen beschreven in bijlage 1 van het Advies zijn uitgewerkt. De stuurgroep heeft elk plan van aanpak goedgekeurd.

De plannen van aanpak van de Vlissingse fiches zijn niet gedeeld met de gemeenteraad van Vlissingen. Als reden wordt aangegeven dat plannen van aanpak uitvoeringsdocumenten zijn.

Fiche	Omschrijving	Actiehouder	Paragraaf ⁹
B Law Delta	Justitieel Complex Vlissingen (B1)	Rijk, provincie Zeeland en gemeente Vlissingen	Aantrekkelijke stad 4.2.6
D Ontwikkeling Kenniswerf	Kenniswerf	Gemeente Vlissingen	Aantrekkelijke stad 4.2.2
F Bereikbaarheid	Stationsgebied Vlissingen (F2)	Gemeente Vlissingen	Aantrekkelijke stad 4.2.2
J Aardgasvrije wijken	Proeftuin aardgasvrije wijk	Gemeente Vlissingen	Leefbaarheid 3.2.11

3.1.5 Governancestructuur

Voor de uitvoering van de compensatiemaatregelen zijn uitvoeringsafspraken gemaakt en is er een governancestructuur ingesteld conform fiche L uit Bijlage 1 van het adviesrapport van 26 juni 2020.

⁹ Programmabegroting 2023-2026

De governancestructuur is als volgt opgezet:

- Bestuurlijke stuurgroep bestaande uit Minister van BZK, de Commissaris van de Koning van Zeeland en de burgemeester van Vlissingen;
- Uitvoeringsregisseur (de heer Riedstra);
- Ondersteuningsteam / programmteam.

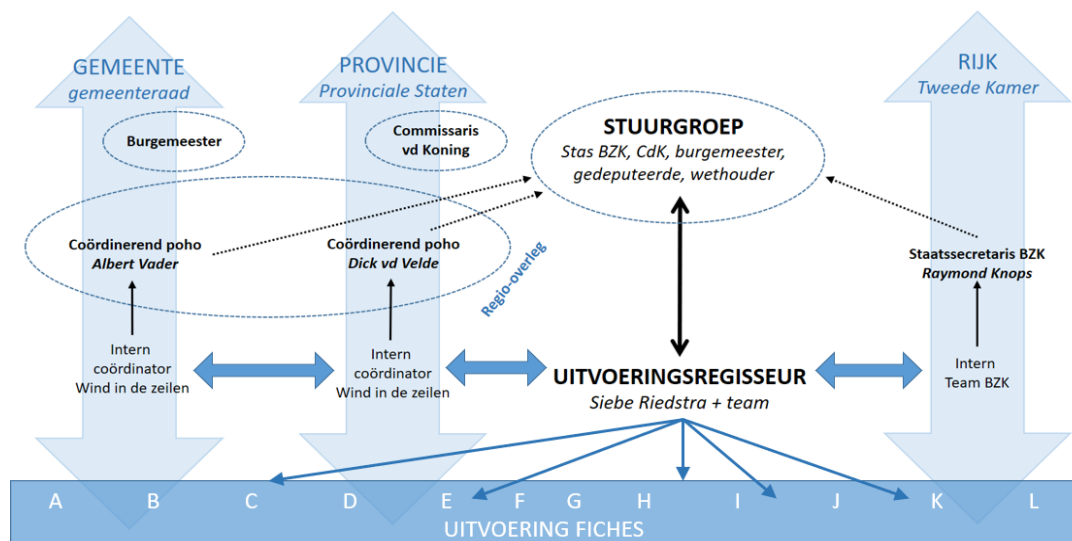
De kosten voor de uitvoeringsregisseur en de ondersteuning daarvan zijn voor rekening van het Rijk, ook conform fiche L.

De governance moet leiden tot:

- Uitvoering van het compensatiepakket volgens de gemaakte plannen en afspraken;
- Herstellen van vertrouwen (in de regio in grote mate geschaad door het afblazen van de marinierskazerne door het kabinet);
- Duurzaam versterken van de relatie regio en Rijk.

Daarnaast is belangrijk dat ook duidelijk wordt wat er te leren valt voor de toekomst van Wind in de Zeilen, bijvoorbeeld met betrekking tot de samenwerking tussen regio en Rijk.

Wind in de zeilen interbestuurlijke governancestructuur

In bovenstaand schema is de staatssecretaris BZK vervangen door de minister van BZK

Stuurgroep

De stuurgroep bestaat uit de minister van BZK, commissaris van de Koning Zeeland en de burgemeester van Vlissingen. Het voorzitterschap in het bestuur rouleert tussen de commissaris van de Koning van Zeeland en de minister van BZK.

Wethouders, gedeputeerden en anderen die een rol hebben bij de uitvoering van de maatregelen uit het compensatiepakket kunnen op verzoek van de voorzitter aansluiten bij dit bestuurlijk overleg.

Het Bestuursakkoord Compensatiepakket Marinierskazerne is ondertekend door vier partijen (Rijk, provincie, gemeente en het waterschap), maar het waterschap heeft er zelf voor gekozen om geen deel te nemen aan de stuurgroep.

De stuurgroep bewaakt de voortgang en de volledigheid van de uitvoering van het compensatiepakket en heeft bevoegdheid om besluiten te nemen met betrekking tot het compensatiepakket. In dit kader dient de stuurgroep tevens als escalatielijns voor de uitvoeringsregisseur. De stuurgroep signaleert eventuele knelpunten en maakt afspraken om deze knelpunten op te lossen. Het afronden van een fiche is een stuurgroepbesluit.

De uitwerking en uitvoering van de fiches dient conform het Advies van de heer Wientjes, dat is overgenomen in het Bestuursakkoord WIZ, te worden uitgevoerd. De genoemde termijnen zijn verbintenisscheppend. Provincie, gemeente en het waterschap zijn bevoegd om het Rijk in gebreke te stellen wanneer de overeengekomen prestaties niet volgens die termijnen worden geleverd. Het Rijk heeft dezelfde rechten voor wat betreft de prestaties die de provincie, de gemeente en het waterschap op zich hebben genomen¹⁰. De mate van verwijtbaarheid speelt een rol bij eventuele ingebrekestelling.

De stuurgroep wordt ondersteund door een uitvoeringsregisseur.

Uitvoeringsregisseur

De uitvoeringsregisseur houdt toezicht op de uitvoering, coördineert en stuurt bij waar nodig. Zoals bij het stikstofprobleem, versterking dijken, staatssteun en BTW. Vertragingen die ontstaan zijn onderwerp van aandacht.

De uitvoeringsregisseur draagt ook zorg voor een halfjaarlijkse voortgangsrapportage.

Ondersteuningsteam / programmateam

Het ondersteuningsteam is verantwoordelijk voor de kennis van de inhoudelijke lijnen van het compensatiepakket en de programma-aansturing.

Departementen, decentrale overheden en andere partijen

De feitelijke uitvoering is niet de taak van het team van de uitvoeringsregisseur, dat is aan departementen, decentrale overheden en eventuele andere partijen.

De uitvoeringsregisseur voert wel voortgangsgesprekken met verantwoordelijken vanuit Rijk/regio. Onderliggend hebben de ambtelijke coördinatoren ook voortgangsgesprekken over de afzonderlijke fiches. Naast deze structurele overleggen is er periodiek afstemmingsoverleg met de projectleiders van de fiches.

Verder is er strategisch overleg binnen de gemeente Vlissingen tussen de intern coördinatoren en de coördinerend directeur (directeur Ruimte en Samenleving gemeente Vlissingen).

Tenslotte is er 1x per jaar een totale WIZ-dag voor alle betrokkenen om elkaar te ontmoeten.

¹⁰ Bestuursakkoord Compensatiepakket Marinierskazerne, 26 juni 2020, paragraaf 3.6 en 3.7

3.1.6 Voortgang- en resultaatmonitoring

De halfjaarlijkse voortgangsrapportages worden vastgesteld door de stuurgroep en ter kennisname verstuurd aan de Tweede Kamer, de Provinciale Staten en de gemeenteraad. Vanaf 15 november 2020 is er halfjaarlijks een voortgangsrapportage uitgebracht, de laatste rapportage was op 30 juni 2024 (8^e voortgangsrapportage).

Monitoring van resultaten is nog niet gerapporteerd in de voortgangsrapportages, omdat de uitvoeringsfase in veel fiches nog moet starten. Ook is nog niet helemaal duidelijk welke methode van monitoring geschikt is. Het idee is om gebruik te maken van (al aanwezige) metingen die ook zijn gebruikt om het compensatiepakket vast te stellen. Een voorbeeld hiervoor is het rapport “Leven in Zeeland” van het HZ Kenniscentrum Zeeuwse Samenleving¹¹. Dit rapport geeft een beeld van de brede welvaart in de gemeente Vlissingen.

Tijdens ons onderzoek is aangegeven dat de uitvoeringsregisseur aandacht wil gaan besteden aan resultaatmonitoring in de 8^e voortgangsrapportage.

3.1.7 Informatie aan/betrokkenheid van raad

De raad wordt via de voortgangsrapportages van de uitvoeringsregisseur (inclusief begeleidende raadsinformatiebrief), de P&C-cyclus, raadsinformatiebrieven en nieuwsbrieven geïnformeerd over de voortgang van de fiches. Ook zijn er informele bijeenkomsten, waarbij de raad op de hoogte wordt gebracht over de ontwikkelingen in de fiches. Bijvoorbeeld bijeenkomsten met betrekking tot de Ontwikkelvisie Kenniswerf en de uitvoering van het Project Aardgasvrije wijk. Met deze bijeenkomsten wordt de raad al op een eerder moment in de besluitvorming betrokken, wat de kaderstellende rol van de raad kan vergroten.

De raad heeft artikel-34 vragen gesteld met betrekking tot het compensatiepakket en over de uitvoering van verschillende fiches.

3.2 Financiën

De met het Rijk overeengekomen bijdragen van in totaal € 651,9 miljoen staan opgenomen in bijlage II, Budgettaire consequenties Rijk¹². Dit zijn de verwachte exploitatielasten waar het Rijk voor heeft getekend. De opgenomen bedragen zijn incl. BTW. De bedragen zijn ook absoluut, er is geen indexering afgesproken.

In het totaalbedrag is een bedrag van € 20,942 miljoen opgenomen als vergoeding aan de Zeeuwse partijen van gemaakte kosten voor de Marinierskazerne en gedeelde inkomsten naar aanleiding van het niet doorgaan van de Marinierskazerne. De gemeente Vlissingen heeft daarvan € 7,3 miljoen ontvangen.

Vlissingen stuurt voor de fiches waar ze actiehouders van zijn op financiën, proces, planning en inhoud. Het onderliggende risico op tekorten ligt bij de actiehouders van het onderwerp waar het geld naar toe is gegaan. Het budget is hierbij taakstellend. Indien in het verdere verloop van de fiches tekorten ontstaan, dan zijn de betreffende

¹¹ <https://publicaties.kczs.nl/leven-zeeland-2021>

¹² 4^e Voortgangsrapportage Wind in de Zeilen, 2 juni 2022, tabel pagina 71

actiehouders verantwoordelijk voor het aandragen van oplossingen (maatwerk per fiche). Verantwoording voor de Vlissingse fiches vindt plaats via de P&C-cyclus.

Prognoses voor komende jaren zijn voor de Vlissingse fiches niet meer gemaakt. In eerste jaren is dit wel gedaan, maar de organisatie geeft aan dat door alle huidige onvoorziene ontwikkelingen (stikstof, gestegen bouwkosten, personeelstekort, oorlog Oekraïne) prognoses niet erg zinvol meer worden gevonden.

Het gebruik van juiste grootboekrekeningen valt onder de verantwoordelijkheid van de financieel adviseur WIZ. Elke maand is er overleg tussen projectleiders van de fiches en het contact financiën. Hiervan worden geen verslagen gemaakt.

3.2.1 Capaciteitsbudget en organisatie WIZ

Veel van de maatregelen uit het compensatiepakket worden uitgevoerd in Vlissingen. Om deze maatregelen tot uitvoering te brengen is capaciteit nodig, ook van de gemeente. De capaciteitsbehoefte is veelal langjarig en is verdeeld over de breedte van de begrotingsprogramma's.

Deze behoefte is financieel vertaald voor de jaren 2021 t/m 2024. In de programmabegroting 2021-2024 is een raming voor directe loonkosten en overhead opgenomen ten behoeve van de extra capaciteitslasten voor de uitvoering van Wind in de Zeilen¹³. Als dekking voor de capaciteitsbehoefte in 2021 is een bedrag van 733.000 aangewend uit de bestemmingsreserve WIZ.

Op basis van een actualisatie is de raming voor de periode 2021 t/m 2025 bijgesteld van € 5,4 miljoen naar € 3,4 miljoen, zie bijlage III Capaciteitsbudget WIZ. De bijstelling (verlaging) is verwerkt in de eerste bestuursrapportage 2021 en in de Kadernota 2022.

De bijstelling heeft vooral te maken met keuzes om de extra capaciteitslasten ook te dekken uit andere middelen dan de programmabegroting van Vlissingen, zoals de grondexploitatie Kenniswerf, de anterieure overeenkomst Law Delta en de projectmiddelen uit de fiches.

3.2.2 Bestemmingsreserve Wind in de Zeilen

Bestemmingsreserves zijn een deel van het eigen vermogen, waaraan een bepaalde bestemming is gegeven. Deze zijn niet vrij besteedbaar, en dienen te worden ingezet voor het realiseren van doelstellingen. Periodiek wordt onderzocht of de omvang van de bestemmingsreserves nog juist is. Eventueel overbodige bestemmingsreserves vallen vrij ten gunste van de algemene reserve en worden op die manier vrij besteedbaar.

Bij de vaststelling van de programmabegroting 2021 is conform het raadsvoorstel¹⁴ besloten tot vorming van de bestemmingsreserve WIZ. Op basis van fiche 1A 'Vergoeden gemaakte kosten' heeft de gemeente Vlissingen € 7,3 miljoen ontvangen voor gemaakte kosten en gedeelde inkomsten. Met dit bedrag is de bestemmingsreserve opgestart.

¹³ Begroting 2021- 2024, pagina 22

¹⁴ Raadsvoorstel 1247548, Programmabegroting 2021, 11 november 2020

In het raadsvoorstel is de verantwoording voor de te vormen bestemmingsreserve WIZ opgenomen conform artikel 11 van de financiële verordening 2019¹⁵.

Minimale eisen financiële verordening	Uitwerking / motivatie
Het specifieke doel van de reserve	Versterking van de fysieke -, sociaal economische - of culturele infrastructuur van de gemeente Vlissingen.
De voeding van de reserve	De bestemmingsreserve wordt gevoed met het saldo van de verkregen middelen fiche 1A van het compensatiepakket Wind in de Zeilen.
De maximale hoogte van de reserve	De reserve heeft geen maximale hoogte. Hij wordt gevoed uit het compensatiepakket Wind in de Zeilen.
De maximale looptijd	De looptijd van de bestemmingsreserve is gekoppeld aan de uitvoering van de maatregelen uit het compensatiepakket Wind in de Zeilen.

In het raadsvoorstel wordt aangegeven dat onttrekkingen uit de bestemmingsreserve middels een raadsvoorstel worden voorgelegd aan de raad.

In het onderstaande overzicht zijn de toevoegingen aan en de onttrekking uit de bestemmingsreserve opgenomen alsmede de omschrijving.

Het totaaloverzicht bestemmingsreserve Wind in de Zeilen vanaf 2020, zoals gerapporteerd in begroting en jaarstukken 2020 t/m 2023, staat weergegeven in Bijlage IV.

In de periode 2020 t/m 2023 zijn de volgende toevoegingen en onttrekkingen gerealiseerd:

Omschrijving	Toevoeging	Onttrekking
2020	€ 5,3 mln. gemaakte kosten m.b.t. Marinierskazerne € 2 mln. voor derving ozb-inkomsten	€ 0,1 mln. inhuur compensatietraject € 3,3 mln. regiobijdrage € 0,7 mln. compensatie Souburg
2021	-	€ 733.000 dekking van extra benodigde capaciteit Wind in de Zeilen
2022	€ 302.685 dividend Evides conform besluit	-

¹⁵ Financiële verordening Vlissingen 2019 inclusief amendement, 7 maart 2019

Omschrijving	Toevoeging	Onttrekking
	(1 ^e Bestuursrapportage 2022). Het dividend Evides (fiche K) was begroot op € 426.000 ¹⁶ .	
2023	€ 605.370 dividend Evides conform besluit (1 ^e Bestuursrapportage 2022). Het dividend Evides (fiche K) was begroot op € 426.000.	Volgens coalitieakkoord: € 50.000 aanleg speelveldjes € 19.879 onderhoud speelveldjes € 40.977 veiligheid formatie integriteit/systemen € 80.000 extra wijkcoördinator € 43.364 jaarlijkse subsidiescan € 50.000 planvorming Arsenaalgebied En € 690.000 uitbreiding / verbouwing Maritiem Muzeum Zeeland ¹⁷

Voor de periode 2024-2027 staan de volgende toevoegingen en onttrekkingen begroot¹⁸:

Omschrijving	Toevoeging	Onttrekking
2024	14 mln. dividend ZEH (Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij) na afronden Fiche K, ontvlechten Evides en PZEM Extra toevoeging € 4,449 mln. volgens 1 ^e Bestuursrapportage 2024 ¹⁹	€ 0,5 mln. impuls ruimtelijke kwaliteit Kenniswerf, onder meer voor de campus
2025	6,1 mln dividend ZEH	€ 1,5 mln. impuls ruimtelijke kwaliteit Kenniswerf, onder meer voor de campus

¹⁶ 1^e Bestuursrapportage 2022, 14 juli 2022, pagina 8

¹⁷ 2^e Bestuursrapportage 2023, 14 december 2023, pagina 47

¹⁸ Programmabegroting 2024-2027, 16 november 2023, pagina 11, 50 en 146

¹⁹ 1^e Bestuursrapportage 2024, 3 juli 2024, pagina 12, 19 en 59

Omschrijving	Toevoeging	Onttrekking
2026-2027	6,1 mln dividend ZEH	

Het bedrag € 4,449 miljoen is het saldo van een extra ZEH dividend uitkering van € 4,55 miljoen na aftrek van een bedrag van € 100.939 wegens lagere dotatie Evides.

Met betrekking tot de aanleg van het kunstgrasveld wordt aangegeven: 'De investering bedraagt € 1.000.000 en de afschrijvingslast van € 33.333 wordt gedekt uit de reserve Wind In de Zeilen. Het bedrag is in 2024 uit de Reserve Wind in de Zeilen overgebracht naar de reserve Kapitaallasten. Hiermee geven we uitvoering aan het amendement 'Krediet kunstgrasveld complex Irislaan'. Deze onttrekking wordt niet als zodanig gerapporteerd.

Bij de vaststelling van de Ontwikkelvisie Kenniswerf is door de raad in juni 2024 besloten om het te verwachten tekort van de grondexploitatie van € 2,7 miljoen ten laste te brengen van de bestemmingsreserve WIZ.

3.3 Fiche B1: Justitieel Complex Vlissingen

3.3.1 Doelstelling fiche

Het beoogde resultaat van deelfiche B1 van het fiche B Law Delta is de realisatie van een Justitieel Complex Vlissingen (JCV) waarin een hoog beveiligde zittingslocatie aanwezig is, een penitentiaire inrichting voor zwaardere doelgroepen met daarbij een extra beveiligde inrichting, een steunpunt van de Dienst Vervoer & Ondersteuning en een beveiligde faciliteit waar rechters, officieren van justitie en advocaten tijdens zittingsdagen kunnen overnachten en werken²⁰.

Het onderdeel B2 Strategisch kenniscentrum Georganiseerde Ondernijmende Criminaliteit maakt geen deel uit van ons onderzoek, omdat Vlissingen daar geen actiehouder is (dat is het Ministerie van Justitie en Veiligheid).

3.3.2 Governance

De samenwerking tussen het Rijk, de Provincie en de gemeente is vastgelegd in de Anterieure- en Samenwerkingsovereenkomst JCV (januari 2023). Namens de deelnemende partijen wordt in een vertegenwoordigende stuurgroep JCV op bestuurlijk niveau, de voortgang, integrale afstemming, risico's en uitvoering van de realisatie van het JCV en het Stadslandgoed bewaakt. In deze stuurgroep zitten naast de projectdirecteur van het Rijk, ook de verantwoordelijk wethouder de heer Sips en gedeputeerde de heer van der Velde. De verantwoording en dagelijkse sturing gebeurt vanuit de projectgroep JCV. Hierin zijn drie werkgroepen onderkend: planologie, civiel en communicatie. De projectgroep verantwoordt ook aan het college middels een collegeproject driehoek (driehoeks-overleg tussen bestuurlijk opdrachtgever, ambtelijk opdrachtgever en projectleider).

²⁰ 1^e Voortgangsrapportage Wind in de Zeilen, 15 november 2020, pagina 11

3.3.3 Realisatie uitwerking en uitvoering

Het initiatief voor fiche B1 Law Delta ligt bij het Ministerie van Justitie en Veiligheid en de uitvoering bij het Rijksvastgoedbedrijf.

De rol van Vlissingen is beperkt tot faciliterend bij de planvorming om te komen tot een bestemmingsplan en vervolgens het aanleggen van de infrastructuur voor de bereikbaarheid van het complex. Het betreft de inpassing van een justitieel complex te midden van land (stadslandgoed).

- De raad heeft op 29 juni 2023 het bestemmingsplan 'Stadslandgoed Nieuwerwe Vlissingen' vastgesteld. Met het bestemmingsplan wordt de ontwikkeling van het stadslandgoed mogelijk gemaakt waarin o.a. het JCV (inclusief toegangswegen) en de uitbreiding en afronding van bedrijventerrein Poortersweg zijn opgenomen. Tegen het besluit van de gemeenteraad is geen beroep ingediend bij de Raad van State. Dat betekent dat het bestemmingsplan onherroepelijk is.
- Wat betreft de uitvoeringsvoorbereiding voor de aanleg van de toegangswegen voor het JCV lopen de uitvoeringsvoorbereidingen nog op schema (stand van zaken december 2023). Echter door de beoogde dijkversterking bij de Oostelijke bermweg is het de vraag of deze toegangsweg op de huidige locatie kan worden gerealiseerd²¹.

In de Anterieure- en Samenwerkingsovereenkomst JCV is opgenomen dat de gerealiseerde en nog te realiseren gemeentelijke apparaatskosten ten laste komen van het Rijk. Dit betreft de daadwerkelijke uren die medewerkers van de gemeente Vlissingen besteden aan het project; onder andere 2 planologie, 1 civiel, 2 communicatie en 1 projectondersteuner. Verder wordt de aanleg van o.a. de wegen 1 op 1 doorbelast. De benodigde gronden zijn aan het Rijk overgedragen door provincie, waterschap en gemeente voor € 1,-.

De beoogde einddatum voor oplevering van het JCV was oorspronkelijk eind 2026.^{22 23} De huidige planning voor oplevering van het JCV is nu eind 2029 met ingebruikname medio 2030²⁴.

Voor de vertraging van de realisatie van het JCV en de hierdoor ontstane derving van OZB-inkomsten van jaarlijks € 1,5 miljoen is een bijdrage van € 2,4 miljoen ontvangen van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Deze bijdrage wordt ingezet voor de ontwikkeling van het Stadslandgoed. Over deze bijdrage is een persbericht uitgegaan. Wanneer de ingebruikname verder zal worden vertraagd, zal vanuit de gemeente Vlissingen opnieuw het gesprek over OZB-compensatie worden aangegaan.

In december 2022 heeft Minister Weerwind via een brief aan de 2^e Kamer de vertraging in de realisatie van het JCV gemeld. In de brief wordt gemeld dat de ingebruikname van het JCV verschuift van medio 2028 naar medio 2030. De brief was vooraf afgestemd met betrokkenen en de gemeente Vlissingen was op de hoogte van

²¹ 2^e Bestuursrapportage 2023, 14 december 2023, pagina 44

²² Bijlage 1 van het Advies: Fiches per maatregel, 26 juni 2020, pagina 8

²³ 1^e Voortgangsrapportage Wind in de Zeilen, 15 november 2020, pagina 12

²⁴ 7^e Voortgangsrapportage Wind in de Zeilen, 30 november 2023, pagina 13

deze brief. De informatie is zo gelijktijdig mogelijk gedeeld met de raad via een raadsinformatiebrief, gedateerd 7 december 2022 met als bijlage de brief van de Minister.

Minister Weerwind heeft op 19 april 2023 in een openbare vergadering uitleg gegeven aan Staten- en Raadsleden. De hogere bouw- en rentekosten van het JCV komen voor rekening van het Rijk. De vertraging in de realisatie van het JCV heeft ook indirect gevolg voor de realisatie van de bereikbaarheid van het complex.

De contractvorm die door het Rijk hierbij wordt gehanteerd is Design, Build en Maintain (DBM). Dit is een vorm waarbij zowel het ontwerp, de bouw, als het onderhoud door één opdrachtnemer wordt uitgevoerd.

De aanbesteding is een beslissing van het Rijk en daar heeft de gemeente Vlissingen geen invloed op. Initieel zijn er twee marktpartijen geweest die hebben ingeschreven op de realisatie van het JCV. Intussen heeft één van deze twee partijen zich teruggetrokken. De gunning van de opdracht wordt in juni 2024 verwacht.

Vanuit de Stuurgroep is de wens op tafel gelegd om ook lokale ondernemers te betrekken bij het ontwerp, bouw en onderhoud van het JCV. Bij de bouw van het JCV zelf is het consortium dat gekozen wordt leidend.

Bij de aanleg van de wegen naar het JCV is er gelegenheid voor lokale ondernemers om in te schrijven. Ook voor de exploitatie van het complex zijn er wellicht mogelijkheden voor lokale ondernemers.

Effect, effectindicator en streefwaarde

In de begroting 2024-2027 wordt het volgende benoemd:

Effect (wat wil de raad bereiken):	Het op ruimtelijk, maatschappelijk en economisch verantwoorde wijze vestigen van het Justitieel Complex Vlissingen (JCV), ingepast in het Stadslandgoed.
Effectindicator	Aantal arbeidsplaatsen
Streefwaarde	Realisatie van ongeveer 500 arbeidsplaatsen

Het aantal arbeidsplaatsen is bij het opstellen van het fiche bepaald door de Dienst Justitiële Inrichtingen (ministerie JenV). Dit betreft directe werkgelegenheid binnen het JCV.

De komst van het JCV zal ook effect krijgen op de formatie van het basisteam politie (voorlopige schatting is 80 fte). Deze formatie-uitbreiding valt niet onder het WIZ-compensatiepakket.

Stadslandgoed Nieuwerve Vlissingen

Het Stadslandgoed valt buiten het pakket WIZ. De integrale gebiedsontwikkeling Stadslandgoed Vlissingen maakt dan ook geen deel uit van het fiche Law Delta en valt daarmee ook buiten dit rekenkameronderzoek.

Omdat de financiering van het Stadslandgoed wel onder de verantwoordelijkheid van de gemeente Vlissingen valt, volgt hier een beknopte beschrijving van een aantal zaken met betrekking tot het Stadslandgoed.

De realisatie van het Stadslandgoed is een verantwoordelijkheid van de regio (provincie en gemeente). Voor deze gezamenlijke verantwoordelijkheid dient een overeenkomst te worden afgesloten over samenwerking en kostenverdeling.

Er is nog geen begroting voor de ontwikkeling van het Stadslandgoed opgesteld. Op dit moment is een deel van de realisatiekosten voor het stadslandgoed gedekt door de bijdrage vanuit het Rijk wegens ontstane derving van OZB-inkomsten (€ 2,4 miljoen).

De hovenier is begin 2024 gestart in de zogenoemde blauw-groene kraag. Dit is de noordelijke rand van het JCV dat valt onder de (financiële) verantwoordelijkheid van het Rijk.

3.3.4 Risicomanagement

Zoals hiervoor reeds is beschreven is de rol van de gemeente Vlissingen beperkt tot faciliterend bij de planvorming om te komen tot een bestemmingsplan en vervolgens het aanleggen van de infrastructuur voor de bereikbaarheid van het complex.

Uit de gevoerde gesprekken komen de volgende risico's naar voren:

- Politiek-bestuurlijk risico, omdat het project onder een vergrootglas ligt als gevolg van sentiment uit het verleden (n.b. de Marinierskazerne werd ook eerst uitgesteld en later afgeblazen). De kans wordt klein geacht dat dit traject afgeblazen wordt, omdat dit al een compensatie is van het eerdere afblazen van de Marinierskazerne.
- Financiën bouwkosten JCV.
- Arbeidsmarkt, is er voldoende aanbod om alle functies te vervullen?
- Financieel risico voor mislopen inkomsten OZB en werkgelegenheid als gevolg van de vertraging van de bouw van het JCV.
- Mogelijke impact op de realisatie van de ontsluitingsweg naar het JCV (Oostelijke Bermweg) door de te verwachte dijkversterking door het waterschap. Dijkversterking door het waterschap was gepland voor 2040, maar is nu naar voren gehaald. Medio april 2024 is er nog geen planning bekend wanneer dit uitgevoerd gaat worden. Onduidelijk is in hoeverre dit kan leiden tot extra vertraging van de bouw van het JCV. Samenwerking is hier de essentie, want er zijn weer heel veel departementen bij betrokken. Ook het regie voeren door de uitvoeringsregisseur is hierbij belangrijk. In een gezamenlijke verkenning wordt onderzocht op welke wijze de ontsluitingsroute voor het JCV geborgd is op het moment van ingebruikname van het JCV²⁵.
- Risico's bij het participatieproces door bezwaren van bewoners van Vlissingen ten aanzien van de komst (bouw) van het JCV en kritiek op de ontsluitingsroute voor landbouwverkeer. Vlissingen helpt het Rijk door continu aandacht te vragen voor het sentiment en de communicatie. Concreet is e.e.a. uitgewerkt in een gezamenlijk opgesteld communicatieplan.

²⁵ 7e Voortgangsrapportage Wind in de Zeilen, 30 november 2023, pagina 14

- In de voortgangsrapportage van 30 november 2023 wordt een eventuele vergunning voor een geitenhouderij in de nabijheid van het JCV genoemd als risico voor de komst van het JCV. Het ministerie van Justitie en Veiligheid en het Rijksvastgoedbedrijf hebben een zienswijze ingediend tegen de ontwerpvergunning voor een geitenhouderij in verband met gezondheidsrisico's. De toetsing van de vergunning ligt bij de gemeente (besluit eind augustus 2024).

3.3.5 Financiën

Het Rijk en de gemeente hebben middels een Anterieure- en Samenwerkings-overeenkomst JCV (januari 2023) afspraken gemaakt over vergoeding van exploitatiekosten en overige kosten, waaronder de gemaakte loon- en inhuurkosten in de projectgroep JCV (deze worden 100% doorbelast). Conform de overeenkomst dienen verschuldigde bijdragen aan het einde van een kwartaal aan het Rijk gefactureerd te worden. Vertraging van het project heeft volgens de gemeente geen invloed op de afspraak over 100% doorbelasting van de kosten.

Tot en met eind 2023 zijn de hierna vermelde bedragen gefactureerd. Dit heeft niet aan het einde van elk kwartaal plaatsgevonden, maar eens per jaar.

Inhuur extern personeel	€ 198.574
Kosten eigen personeel (inclusief % overhead)	€ 524.830
Totaal doorbelasting Rijk	€ 723.404

3.4 Fiche D: Fysieke ontwikkeling Kenniswerf Vlissingen

3.4.1 Doelstelling fiche

Fiche D Fysieke ontwikkeling Kenniswerf is onderdeel van het gemeentelijke project Kenniswerf. De Kenniswerf is het gebied tussen het station, het stadsdeel Scheldekwartier en de historische binnenstad. De ambitie van de Kenniswerf is om uit te groeien tot een toonaangevende campus met internationale uitstraling met spin-off in heel Zeeland. De Kenniswerf speelt een belangrijke rol in de ambitie van de strategische Toekomstvisie Vlissingen dat Vlissingen in 2040 dé hotspot voor delta-innovatie is in Nederland.

Doelstelling van fiche D is een versnelde realisatie van de ambitie t.a.v. de Kenniswerf. Een éénmalige impuls vanuit de compensatiemiddelen, moet het mogelijk maken om de plannen voor de fysieke ontwikkeling binnen 5 jaar, in plaats van de oorspronkelijke planning van 15 jaar, te realiseren. En daarmee een kwaliteitsslag in het economisch vestigingsklimaat te realiseren door het gebied ook aantrekkelijk te maken voor investeerders van buiten Zeeland en Nederland²⁶.

Fiche D betreft alleen het verwerven van gronden. Voor de herontwikkeling (slopen, bouwvrij maken en verkopen van bouwrijpe gronden) wordt een grondexploitatie opgesteld (Kenniswerf fase 5).

²⁶ Adviesrapport 26 juni 2020, bijlage 1 fiche D, pagina 18

Het fiche heeft een sterke relatie met de fiches C (Delta Climate Center), E (Vergroten vermogen Investeringsfonds Zeeland), F (Bereikbaarheid) en mogelijk ook met fiche B (Law Delta).

3.4.2 Governance

De inrichting van de governance van dit fiche is niet helemaal duidelijk. Tijdens ons onderzoek is aangegeven dat de governance zal worden opgenomen in de ontwikkelvisie. In de door de gemeenteraad in juni 2024 vastgestelde Ontwikkelvisie Kenniswerf is echter niets opgenomen met betrekking tot governance.

Het fiche D Fysieke ontwikkeling Kenniswerf maakt deel uit van het collegeproject Kenniswerf en is daarmee opgezet volgens een vastgestelde projectstructuur.

Bestuurlijk opdrachtgever is de heer Sips (wethouder). Ambtelijk opdrachtgever is de heer Hendrikse (directeur Ruimte en Samenleving gemeente Vlissingen).

3.4.3 Realisatie uitwerking en uitvoering

De gemeente Vlissingen heeft vanuit het pakket Wind in de Zeilen € 15 miljoen ontvangen waarmee een actief grondbeleid gevoerd kan worden. Het Adviesrapport geeft aan dat na de toekenning vanaf najaar 2020 de maatregel kan worden uitgevoerd met een doorlooptijd van ongeveer 5 jaar²⁷.

Medio april 2024 is een einddatum voor het verwerven van alle gronden nog niet vastgesteld. Het college geeft aan dat de tijdsplanning binnen 5 jaar (met afronding in 2025) ambitieus is en dat de uiteindelijke doorlooptijd voor aankoop van gronden moeilijk is in te schatten, omdat men afhankelijk is van wat er te koop komt.

Plan van aanpak

Op 26 november 2020 heeft de Stuurgroep WIZ het Plan van aanpak voor fiche D goedgekeurd. In het plan van aanpak is een planning met mijlpalen opgenomen. De planning is daarna meermalen aangepast. De aangepaste tijdsplanning is gerapporteerd in de voortgangsrapportages Wind in de Zeilen, zoals hieronder aangegeven:

Fasering en planning	Plan van aanpak 26 nov 2020	Voortgangsrapportage 24 nov 2021	Voortgangsrapportage 30 nov 2023	Voortgangsrapportage 30 jun 2024
Planvorming	Q2 2021	Q3 2021- Q1 2022	Q2 2022 -Q1 2024	juni 2024 vaststellen ontwikkelvisie
Uitvoeringsfase, grondverwerving	Q3 2021- 2024	2022 -2024	2022 -2025	Nieuwe planning volgt na vaststelling ontwikkelvisie

²⁷ Adviesrapport 26 juni 2020, bijlage 1 Fiche D, pagina 19

Uitvoeringsfase, communicatie- en marketing	Q4 2020 - 2024	Q4 2020, 2021-2025		
Afronding	2025	2025	Na besluitvorming ontwikkelvisie meer duidelijkheid over doorlooptijd	Tijdspad niet benoemd, planning wordt aangepast

Planvorming Kenniswerf

Het college heeft begin november 2021 ingestemd met het ontwikkelplan voor de Kenniswerf. Dit ontwikkelplan is opgesteld naar aanleiding van de beschikking specifieke uitkering (SPUK) van het ministerie van BZK. Het ministerie van BZK en het ministerie van Financiën hebben het ontwikkelplan goedgekeurd, waarna BZK de resterende € 14 miljoen aan Vlissingen heeft overgemaakt.

De planvorming Kenniswerf bestaat uit²⁸:

- Het concretiseren en actualiseren van de ontwikkelvisie Kenniswerf, inclusief het opzetten en openen van een grondexploitatie voor de onderdelen van het plangebied Wind in de Zeilen;
- Het opstellen van een lange termijn communicatie- en marketingplan;
- Het opstellen van het ontwikkelplan Kenniswerf.

Met betrekking tot de planning voor de uitvoeringsfase wordt aangegeven dat na besluitvorming over de ontwikkelvisie meer duidelijkheid zal ontstaan over de doorlooptijd.

Vertraging in de planvormingsfase is ontstaan doordat voor het opstellen van de ontwikkelvisie, inclusief grondexploitatie, meer tijd nodig is geweest dan vooraf was aangenomen. Door een collegebesluit wordt de ontwikkelvisie opgesteld in co-creatie met HZ University of Applied Sciences, Scalda en Dockwize om te komen tot een meer integrale visie. Ook is er externe procesbegeleiding aangesteld om de samenhang tussen alle betrokken partijen te bevorderen.

De ontwikkelvisie is het brondocument om de grondexploitatie door te rekenen en het tempo van grond verwerven in te plannen. Tijdens ons onderzoek is aangegeven dat in de ontwikkelvisie ook de te bereiken effecten zullen worden opgenomen, alsmede de communicatie- en marketingstrategie. *Het uitgangspunt is dat het resultaat van de in te stellen grondexploitatie minimaal neutraal sluit* ²⁹.

²⁸ 3^e Voortgangsrapportage Wind in de Zeilen, 24 november 2021, pagina 24

²⁹ Bijstelling college-opdracht Kenniswerf, maart 2022, pagina 7

Met de verkoopopbrengst van bouwrijpe gronden dienen de ontwikkelkosten en de kosten voor het bouwrijp maken gedekt te zijn.

In de raadsinformatiebijeenkomst op 5 maart 2024 is de stand van zaken met betrekking tot de ontwikkelvisie toegelicht. Het 'Ontwerp ontwikkelvisie Kenniswerf' heeft vanaf 7 maart 2024 ter inzage gelegen. Binnen die termijn zijn 9 inspraakreacties ontvangen. In de raadsvergadering van 27 juni 2024 is de ontwikkelvisie en grondexploitatie Kenniswerf fase 5 vastgesteld. Tevens is besloten om het tekort van € 2,7 miljoen op de grondexploitatie te dekken uit de bestemmingsreserve WIZ.

Uitvoeringsfase (grondverwerving)

Om een versnelde realisatie van de Kenniswerf te kunnen realiseren is een actief grondbeleid vastgesteld door de raad voor de gronden binnen het gebied van de Kenniswerf.

In juli 2022 heeft de raad bovendien een besluit genomen tot vestiging van de Wet Voorkeursrecht Gemeenten (Wvg)³⁰. De Wvg verplicht eigenaren om een perceel waarop een voorkeursrecht is gevestigd, bij verkoop eerst aan de overheid (de gemeente, provincie of het Rijk) aan te bieden. Deze wet geeft overheden de mogelijkheid om een betere positie – en dus meer grip – op de grondmarkt te krijgen. Bovendien kan prijsopdrijving door speculatie worden voorkomen.

Voor de grondverwerving, waarvoor de Nota grondbeleid de basis is, is door het college een externe grondverwerver aangesteld. De aangestelde grondverwerver zal een strategisch verwervingsplan uitwerken in samenhang met de ontwikkelvisie. In het gebied zijn 30 eigenaren en 50 percelen. Uit de WIZ voortgangsrapportage van juni 2024 blijkt dat 3 panden (4 percelen) aangekocht zijn voor een bedrag van € 523.027.

In eerste instantie wordt uitgegaan van minnelijke verwerving. Mocht dat niet lukken dan zal mogelijk worden overgegaan tot onteigening, waarvoor een raadsbesluit noodzakelijk is. Op de beantwoording van een Q&A-vraag, voor de commissie Ruimte op 6 juni 2024, wordt aangegeven dat “de gemeente beoogt in 2031 alle percelen in eigendom te hebben”. Dit wijkt significant af van de beoogde termijn (2022-2025) zoals in de voortgangsrapportage van november 2023 is opgenomen.

Het verplaatsen van huidige eigenaren kan mogelijk een extra probleem zijn. De gemeente biedt alternatieve locaties aan op het bedrijventerrein Poortersweg en Baskenburg. Ook bodemsanering kan zorgen voor vertraging. Na de definitieve vaststelling van de ontwikkelvisie zal de gemeente de huidige eigenaren actiever gaan benaderen om de individuele wensen in beeld te krijgen. Tijdens dit onderzoek was er nog geen compleet beeld hoe eigenaren erin staan.

Effect, effectindicator en streefwaarde

Voor het hele project Kenniswerf wordt in de begroting 2024-2027 het volgende benoemd:

³⁰ Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. De Wvg is daarmee komen te vervallen, en op die datum is ook de Aanvullingswet grondeigendom Omgevingswet in werking getreden. De regels in deze nieuwe wet zijn in grote lijnen hetzelfde als in de oude Wvg.

Effect (wat wil de raad bereiken)	Een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven en (kennis)instellingen op de Kenniswerf om te komen tot een Hotspot voor Delta Innovatie (HDI).
Effectindicator	Aantal nieuw te vestigen bedrijven, aantal arbeidsplaatsen, aantal studenten.
Streefwaarde	De Kenniswerf wordt dé stedelijke hotspot voor delta-innovatie met internationale uitstraling waar innoveren, ondernemen, studeren en recreëren in een inspirerende omgeving centraal staan.

3.4.4 Risicomanagement

In het Plan van aanpak van dit fiche wordt een vijftal potentiële risico's beschreven:

1. Het ontbreken en/of wegvallen van samenhang tussen de diverse voor de Kenniswerf belangrijke fiches;
2. Trage besluitvorming;
3. Projectorganisatie (capaciteit en kwaliteit) niet op orde;
4. Moeizame verwervingen;
5. Tegenvallende vraag uit de markt.

In de vertrouwelijke nota Bijstelling collegeopdracht Kenniswerf (maart 2022) zijn de risico's voor het hele project Kenniswerf op pagina's 8, 9 en 10 benoemd, inclusief beheersmaatregelen.

Tijdens ons onderzoek hebben wij 3 verslagen van het "kernteam overleg Kenniswerf" ontvangen (van 2024) en 3 voortgangsrapportages (voortgang op de collegeprojecten). In deze rapportages zijn er geen noemenswaardige nieuwe risico's opgenomen. In de 7^e voortgangsrapportage die de rekenkamer heeft ontvangen (1 april 2023) komt alleen voor "In de afgelopen voortgangsrapportages is vertraging ontstaan bij diverse gronduitgiftes. De afstemming met onze partners vergt meer tijd dan van tevoren bedacht. Vooral nog lijken deze vertragingen op te vangen binnen de looptijd van het project."

3.4.5 Financiën

Voor dit fiche is een specifieke uitkering (SPUK) toegekend voor een bedrag van € 15 miljoen inclusief BTW-afracht. De verkregen gelden na afdracht BTW-Compensatiefonds bedroegen € 14.960.000.

De uitkering is in twee delen verstrekt; een bedrag van € 1 miljoen voor het opstellen van het ontwikkelplan Kenniswerf en na goedkeuring van het ontwikkelplan door het Ministerie van BZK is de overige € 14 miljoen ontvangen voor de uitvoering van het ontwikkelplan.

In juni 2021 is via een collegebesluit € 400.000 vrijgemaakt uit de beschikbare € 15 miljoen voor plankosten. Met een deel van dit budget is het ontwikkelplan

Kenniswerf opgesteld. Het budget van € 15 miljoen is met name bedoeld voor de aankoop van percelen genoemd in fiche D³¹.

Op verzoek van de rekenkamer is onderstaand overzicht opgesteld van de kosten per eind 2023. Uit het overzicht blijkt dat de kosten deels ten laste komen van het WIZ-budget (SPUK) en deels ten laste van de grondexploitatie.

WIZ Fiche D	2021	2022	2023	totaal
Inhuur extern personeel	40.611	49.888	125.154	215.653
Inzet vaste medewerkers	0	140.068	108.974	249.042
Vorbereiding/toezicht	3.160	-3.160	0	0
Plankosten - Ontwikkelvisie	91.990	0	83.851	175.841
Plankosten - Communicatie/Marketing	30.429	52.542	-2.728	80.244
Rente boekwaarde	0	0	3.973	3.973
Verwerving gronden	0	0	0	0
Totale lasten	166.189	239.339	319.224	724.752

Totale lasten	2021	2022	2023	totaal
Ten laste van rijksbijdrage (SPUK) ⁽¹⁾	166.189	0	120.517	286.706
Ten laste van grondexploitatie	0	239.339	198.708	438.046
Totale lasten	166.189	239.339	319.224	724.752

⁽¹⁾ gerapporteerd in SiSa bijlage verantwoordingsinformatie (jaarstukken)

Voor dit fiche geldt dat overschrijdingen uit eigen middelen betaald moeten worden. Er komt geen extra geld vanuit het Rijk. Vanuit het Rijk zijn er op dit moment geen voorwaarden gesteld aan de termijn van besteding van de gereserveerde € 15 miljoen. Verantwoording over de besteding van gelden verloopt via het systeem van single information, single audit (SiSa).

3.5 Fiche F2: Ontwikkeling stationsomgeving Vlissingen

3.5.1 Doelstelling fiche

Het fiche F Bereikbaarheid omvat deelfiches voor verschillende onderdelen. De gemeente Vlissingen is binnen dit fiche actiehouder voor het onderdeel F2 'Ontwikkeling Stationsomgeving Vlissingen'. De rekenkamer focust bij het onderzoek op dit onderdeel van het fiche.

Doelstelling van deelfiche F2 is het stationsgebied te ontwikkelen tot de mobiliteitshub in de regio. Hierbij krijgen huidige mobiliteitsvormen en het gebied een kwaliteitsimpuls, en worden nieuwe, slimme en duurzame mobiliteitsvormen toegevoegd³². Met deze kwaliteitsimpuls van het Stationsgebied wordt de bereikbaarheid verbeterd van kleine kernen binnen Zeeland en van de Zeeuwse kennis- en onderwijsinstellingen. Daardoor kunnen meer Zeeuwse jongeren deze

³¹ Collegebesluit Bijstelling collegeopdracht Kenniswerf, 29 maart 2022

³² Adviesrapport 26 juni 2020, bijlage 1 fiche F

instellingen goed bereiken, wat ervoor zorgt dat meer kennis binnen de provincie blijft, wat positief uitpakt voor de arbeidsmarkt en de economie. Het Stationsgebied gaat dan functioneren als een motor voor economische groei.

Vanwege het belang van goede bereikbaarheid van kennis- en onderwijsinstellingen heeft deel-fiche F2 ook relatie met de fiches C (Delta Climate Center) en D (Fysieke ontwikkeling Kenniswerf).

3.5.2 Governance

De Ontwikkeling Stationsgebied Vlissingen is aangemerkt als een collegeproject en is daarmee opgezet volgens een vastgestelde projectstructuur. In januari 2021 is de Visie Stationsgebied Vlissingen 2025 definitief door het college vastgesteld. De college-opdracht Stationsgebied Vlissingen is vastgesteld op 15 juni 2021.

De huidige bestuurlijk opdrachtgever is de heer Boonman (wethouder) na het vertrek van de heer Cracau als wethouder. Ambtelijk opdrachtgever is de heer Hendrikse (directeur Ruimte en Samenleving gemeente Vlissingen).

Elk kwartaal is er een overleg tussen projectleider en bestuurlijk opdrachtgever.

Vanaf januari 2024 zijn 2 interne projectleiders aangesteld voor het Stationsgebied. Eén projectleider is verantwoordelijk voor de procesmatig-bestuurlijke afstemming, de andere projectleider is verantwoordelijk voor de uitvoering. Hiermee is de projectleiding weer op orde na het vertrek van de projectleider van een extern bureau eind maart 2023.

3.5.3 Realisatie uitwerking en uitvoering

Voor deel-fiche F2 heeft de gemeente Vlissingen vanuit het pakket Wind in de Zeilen € 5 miljoen ontvangen voor investeringen in de stationsomgeving (aanleg infrastructuur).

De doelstelling van deel-fiche F2 dient bereikt te worden door³³:

- Ontwikkeling en uitvoering van een Masterplan Stationsgebied Vlissingen
- Faciliteren van pilots met betrekking tot mobiliteit

Het deel-fiche F2 heeft een nauwe samenhang met deel-fiche F3 Living Lab Slimme Mobiliteit. De mobiliteitspilots uit het onderdeel Living Lab Slimme Mobiliteit vormen het vliegwiel voor de infrastructurele maatregelen en voorzieningen in het Stationsgebied; de pilots die succesvol zijn, worden structureel ingepast in het Stationsgebied. En mobiliteitswensen en mobiliteitspilots vanuit de gebruikers, bedrijven of bezoekers van het Stationsgebied kunnen binnen het Living Lab Slimme Mobiliteit worden uitgevoerd.

Deel-fiche F3 heeft € 5 miljoen ontvangen voor het testen/experimenteren van de aannames met betrekking tot mobiliteit.

³³ 2e Voortgangsrapportage Wind in de Zeilen, 15 mei 2021, pagina 28

Plan van aanpak

Op 15 april 2021 heeft de Stuurgroep WIZ het plan van aanpak vastgesteld voor het deelfiche F2. In het plan van aanpak is een fasering en planning opgenomen. De stand van zaken zoals vermeld in de 8^e voortgangsrapportage van juni 2024 is als volgt:

Fasering en planning	Plan van aanpak	Voortgangsrapportage 30 jun 2024
Fase 1: Opstart project	jan – apr 2021	jan - apr 2021
Fase 2: Inhoudelijke uitwerking & opstart pilots	apr 2021 – jan 2022	apr 2021 - jan 2022
Fase 3: Ontwikkeling Masterplan Stationsgebied Vlissingen	mei 2021 – dec 2022	mei 2021 – nov 2024
Fase 4: Van succesvolle pilots naar permanente mobiliteitsoplossingen	jan 2022 – dec 2025	jan 2022 – dec 2025
Fase 5: Uitvoering Masterplan Stationsgebied	dec 2022 – dec 2025	dec 2024 – dec 2025

De planning is meermalen aangepast. De aangepaste tijdsplanning is gerapporteerd in de voortgangsrapportages Wind in de Zeilen.

Uitgangspuntennotitie Stationsgebied

Voor het project Ontwikkeling Stationsgebied Vlissingen heeft de bestuurlijke kick-off in november 2022 plaatsgevonden met de vaststelling van de Uitgangspuntennotitie Stationsgebied. Deze notitie over de herontwikkeling van het Stationsgebied en de ambities voor volgende fases is gebaseerd op gesprekken met stakeholders als NS, ProRail en Provincie Zeeland.

De notitie geeft ook aandachtspunten voor het opstellen van het Masterplan.

Masterplan

Bij het opstellen van het Masterplan zijn de volgende vier aandachtspunten leidend:

- Verblijfskwaliteit;
- Mobiliteit;
- Duurzaamheid;
- Economische groei.

Mobiliteit (spoor en aanvullende bereikbaarheid) is een belangrijk onderdeel. De regionale mobiliteits-strategie is daarbij de leidraad.

Met drone-onderzoek en parkeerdrukmetingen is gekeken naar verkeersstromen en parkeerdruk in de stationsomgeving.

Voor het opstellen van het Masterplan is een externe partij ingehuurd. In het Masterplan zullen verschillende varianten worden opgenomen. Eén variant op basis

van het ontvangen WIZ-bedrag van € 5 miljoen en uitgebreidere varianten waarbij extra bijdragen van de gemeente Vlissingen of andere stakeholders nodig zullen zijn.

Er is vertraging in de voortgang van deelfiche F2. Er was meer aandacht nodig voor het stakeholdersoverleg, waardoor de vaststelling van de Uitgangspuntennotitie Stationsgebied later heeft plaatsgevonden (november 2022). In 2023 is substantiële vertraging ontstaan bij het opstellen van het Masterplan door onderbezetting in ambtelijke capaciteit. Nu ambtelijke capaciteit weer beschikbaar is, is de verwachting dat in Q3 2024 het Masterplan opgeleverd kan worden als afronding van fase 3 'Ontwikkeling Masterplan Stationsgebied Vlissingen' (oorspronkelijke planning was december 2022³⁴), zie tabel fasering en planning bij plan van aanpak.

Pilots mobiliteit

De herontwikkeling van het stationsgebied wordt ook gebruikt om verschillende experimenten uit te voeren op het gebied van deelmobiliteit (bijvoorbeeld deelfietsen, elektrische deelscooters) en duurzame slimme mobiliteit (bijvoorbeeld een slim laadplein). De experimenten dienen gegevens op te leveren over de haalbaarheid om nieuwe vormen van mobiliteit structureel in te passen in het Stationsgebied. De gegevens uit de experimenten kunnen ook gebruikt worden door andere Zeeuwse gemeenten.

Het experiment met deelscooters stond nagenoeg klaar om van start te gaan. Er was een partij die graag scooters wilde plaatsen in zowel Middelburg als Vlissingen, maar deze partij heeft zich teruggetrokken voor dit initiatief.

Begin 2023 is een tijdelijke Stuurhut gerealiseerd op het Stationsplein. De Stuurhut had als doel om input te verzamelen voor het Masterplan. Deze inzet heeft beperkt bruikbare gegevens opgeleverd voor het Masterplan. Tijdens ons onderzoek werd er verkend of de Stuurhut kan dienen als informatievoorzieningspunt.

Effect, effectindicator en streefwaarde

In de begroting 2024-2027 wordt het volgende benoemd:

Effect (wat wil de raad bereiken)	Een kwaliteitsimpuls geven aan het stationsgebied. Daarbij verbeteren we de aansluiting op en bereikbaarheid van de Kenniswerf en binnenstad. Het stationsgebied gaat functioneren als motor voor economische groei.
Effectindicator	(Gefaseerde) oplevering Masterplan stationsgebied en herinrichting stationsgebied.
Streefwaarde	Herinrichting openbare ruimte Stationsgebied.

In de begroting 2023-2026 worden het aantal reizigers, studenten, werkers en toeristen en aantal pilots deelmobiliteit genoemd als effectindicatoren.

3.5.4 Risicomanagement

In het Plan van aanpak worden een vijftal potentiële risico's beschreven:

³⁴ 2^e Voortgangsrapportage, 15 mei 2021

1. Veranderde mobiliteitsbehoefte door Corona;
2. Versnipperde grond- en eigendomsposities;
3. Het ontbreken en/of wegvallen van samenhang tussen de diverse, voor het Stationsgebied belangrijke, fiches;
4. Verschil in mobiliteitsbelangen en visie op uit te voeren mobiliteitspilots;
5. Vertraging door besluitvorming en inspraakprocedures.

Ad 2: de versnipperde grond- en eigendomsposities is een belangrijk risico.

Er zijn ongeveer 5-10 verschillende grote grondeigenaren in het stationsgebied. Het is van belang dat zij bereid zijn te participeren en te investeren in de upgrade van het gebied. Juridisch zullen afspraken geborgd moeten worden.

Met alle eigenaren is inmiddels gesproken en alle neuzen lijken dezelfde kant op te staan. NS is de grootste eigenaar en die wil geen afstand doen van eigendom, maar wil wel meewerken aan herinrichting van de stationsomgeving. De Uitgangspuntennotitie Stationsgebied wordt nog een keer besproken met NS om daarna akkoord te krijgen. De herontwikkeling van het Stationsgebied vindt dan ook plaats op gronden van andere eigenaren, zoals de NS. Met de NS is veelvuldig overleg over de uitwerking en fasering van het project. De visies van gemeente en NS zijn volgens de projectleider gelijklopend. Over het tempo van het proces wordt wel verschillend gedacht (gemeente wil sneller).

Ad 3: het risico op het ontbreken en/of wegvallen van samenhang tussen de diverse, voor het Stationsgebied belangrijke, fiches.

Dit wordt ingeperkt door onderlinge afstemming van de verschillende belangen die er zijn rond het Stationsgebied. Voor deelfiche F3 (Living Lab Slimme Mobiliteit) is een extra projectleider aangesteld, waarmee wordt bijgedragen aan een goede samenhang tussen de verschillende fiches voor het Stationsgebied.

Ad 5: het risico op vertraging door besluitvorming en inspraakprocedures wordt ingeperkt door zoveel mogelijk stakeholders tijdens de ontwikkeling van het Masterplan te betrekken en met betrokken partijen tot overeenstemming te komen alvorens besluiten genomen worden. Dit heeft geleid tot de Uitgangspuntennotitie Stationsgebied.

Met betrekking tot actualisatie van risico's heeft de rekenkamer 5 collegeprojectrapportages ontvangen waarin de stand van zaken met betrekking tot de risico's wordt gerapporteerd. In deze rapportages worden geen voorstellen gedaan voor bijstuuringsmaatregelen.

Onvoldoende ambtelijke capaciteit was voor het fiche Stationsomgeving niet als potentieel risico beschreven in het plan van aanpak. Onderbezetting heeft wel voor substantiële vertraging gezorgd. In de voortgangsrapportage van 30 juni 2024 is onderbezetting projectteam als risicogebeurtenis benoemd in de risicomatrix.

3.5.5 Financiën

Voor deelfiche F2 is een eenmalige specifieke uitkering (SPUK) toegekend voor een bedrag van € 5 miljoen inclusief BTW afdracht. De verkregen gelden na afdracht BTW-Compensatiefonds bedroegen € 4.132.000. De middelen mogen worden

uitgegeven conform de gemaakte afspraken in het Bestuursakkoord Compensatiepakket Marinierskazerne, meer in het bijzonder conform het betreffende Plan van aanpak dat door de Stuurgroep Wind in de Zeilen is vastgesteld.

Ook voor dit fiche geldt dat overschrijdingen uit eigen middelen betaald moeten worden. Er komt geen extra geld vanuit het Rijk. Vanuit het Rijk zijn er op dit moment geen voorwaarden gesteld over de termijn van besteding van de gereserveerde € 5 miljoen. Verantwoording over de besteding van gelden verloopt via het systeem van single information, single audit (SiSa).

Er wordt een stelregel gehanteerd dat 10% van het ontvangen bedrag van € 5 miljoen te besteden is aan voorbereidingskosten inclusief personeelskosten. Deze stelregel is afgestemd met het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

Er is geen begroting aanwezig waaruit blijkt voor welke zaken de gelden zullen worden ingezet. Er is wel een grove indeling gemaakt in de vastgestelde collegeopdracht:

- Fysieke aanpassingen Stationsgebied t.b.v. vervoer: 1,5 miljoen
- Fysieke aanpassingen Stationsgebied t.b.v. laadinfrastructuur 1,0 miljoen
- Fysieke aanpassingen t.b.v. verblijfskwaliteit 1,5 miljoen
- Stimuleren van levendigheid in het Stationsgebied 0,5 miljoen
- Technisch, planuitvoering, financieel, juridisch en integratie van de onderdelen 0,5 miljoen

In 2021 t/m 2023 is ervoor gekozen om de personeelskosten, intern en extern, op de reguliere begroting van de gemeente te boeken, omdat voorzien werd dat de voorbereidingskosten hoger zouden uitvallen dan de beschikbare 10% van de WIZ-gelden. Alle overige kosten, zoals de onderzoeken en pilots, zijn op het WIZ-budget geboekt. Voor 2024 is er vanuit de gemeente nog € 38.000 beschikbaar voor personeelskosten, de kosten boven de € 38.000 worden ook op het WIZ-budget geboekt.

Op verzoek van de rekenkamer is onderstaand overzicht opgesteld van de kosten per eind 2023. Uit het overzicht blijkt dat de kosten deels ten laste komen van het WIZ-budget (SPUK) en deels ten laste van de programmabegroting.

WIZ Fiche F	2021	2022	2023	totaal
Inhuur extern personeel	130.469	191.944	96.751	419.164
Inzet vaste medewerkers	125.190	86.358	35.953	247.501
Plankosten	7.863	169.988	114.361	292.212
Totale lasten	263.522	448.290	247.065	958.877

Totale lasten	2021	2022	2023	totaal
Ten laste van rijksbijdrage (SPUK) ⁽¹⁾	7.863	167.553	114.361	289.777
Ten laste van programmabegroting	255.659	280.737	132.704	669.100
Totale lasten	263.522	448.290	247.065	958.877

⁽¹⁾ gerapporteerd in SiSa bijlage verantwoordingsinformatie (jaarstukken)

3.6 Fiche J: Aardgasvrije wijken

3.6.1 Doelstelling fiche

Doelstelling van fiche J betrof een subsidieaanvraag van circa € 4 miljoen voor deelname als proeftuin in het Programma Aardgasvrije wijken (PAW).

De subsidie is bedoeld om de onrendabele top voor het gasvrij maken van een woonwijk in Vlissingen af te dekken. De onrendabele top zijn activiteiten die niet in regulier werk zitten en anders niet uitgevoerd kunnen worden. Het gaat daarbij om stimuleren en mensen enthousiast te maken om met de transitie mee te doen.

Daarnaast geeft deelname aan het programma een impuls voor de energietransitie binnen de gemeente en binnen de provincie door het opdoen van kennis en ervaring voor de wijkgerichte aanpak van de verdere energie-en warmtetransitie.

Naast de subsidieaanvraag en het opdoen van kennis en ervaring is ook realisatie van een aardgasvrije wijk binnen 8 jaar na besluitvorming van de minister van BZK een beoogd resultaat voor dit fiche³⁵. In de toelichting aan de raadscommissie Ruimte op 22 februari 2024 is aangegeven dat men binnen de proeftuin een deel van het gebied daadwerkelijk aardgasvrij wil krijgen en een deel aardgasvrij-klaar.

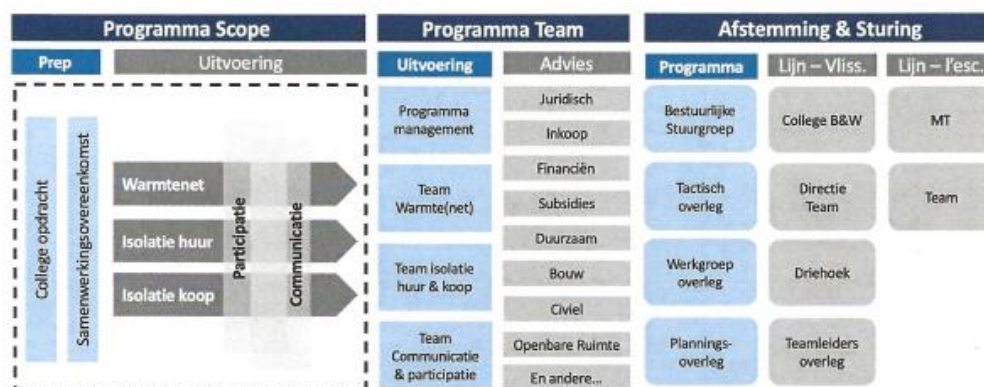
3.6.2 Governance

De Governance-structuur bestaat uit een stuurgroep (met bestuurders van zowel Vlissingen als woningbouwvereniging l'escaut als gelijkwaardige partners). De stuurgroep ontvangt occasioneel een delegatie van bewoners.

Daarnaast is er een tactisch programmteam om de samenhang te bewaken en zijn er drie operationele werkgroepen. Een werkgroep isolatie (opzetten van subsidieregelingen, energieadvies etc.), een werkgroep warmte(net) (ontwikkeling van een warmtenet voor de wijk) en de werkgroep communicatie & participatie.

Projectleider was de heer Vrins (extern), die medio 2022 is opgevolgd door de heer Lugtenburg. Bestuurlijk verantwoordelijke is de heer Portier en ambtelijk verantwoordelijke is mevrouw Davidse.

Schematisch overzicht van de programma-organisatie:

³⁵ Plan van Aanpak Aardgasvrije wijken (WIZ) 28-10-2020 en 2^e Voortgangsrapportage 15 mei 2021, pagina 57

3.6.3 Realisatie uitwerking en uitvoering

Plan van aanpak

Op 26 november 2020 heeft de Stuurgroep WIZ het plan van aanpak vastgesteld waarin wordt aangegeven dat een ontvankelijke subsidieaanvraag ingediend gaat worden voor een Vlissingse proeftuin in de derde tranche van het Programma Aardgasvrije wijken (PAW).

In het Plan van aanpak wordt aangegeven dat circa 75% van dit bedrag wordt besteed aan subsidies in gebouwmaatregelen en infrastructuur om particuliere woning-eigenaren te verleiden de woning na te isoleren en uiteindelijk gasloos te worden. De resterende gelden (25%) zijn aan te wenden voor project- en proceskosten voor de uitvoerende instanties.

Subsidieaanvraag

De subsidieaanvraag is tijdig ingediend en in maart 2022 is de subsidie door de Minister BZK toegekend. Formeel is met dit besluit fiche J afgerond.

De subsidieaanvraag heeft vanwege de toezegging in het kader van het compensatiepakket WIZ niet de gehele selectieprocedure doorlopen. De Adviescommissie aardgasvrije wijken heeft de aanvraag buiten beschouwing gelaten vanwege deze toezegging. De aanvraag is wel door de expertteams o.l.v. RVO beoordeeld op kwaliteit. Uit de kwaliteitsanalyses blijkt dat de algehele kwaliteit van de aanvraag goed is en dat de voorgestelde aanpak heel goed scoort op uitvoeringsgereedheid. Als aandachtspunt wordt meegegeven dat de waterbeheerder niet betrokken lijkt te zijn, terwijl deze wel de bronhouder voor aquathermie is.

Collegeopdracht Panoramabuurt Aardgasvrij

In vervolg op de formele goedkeuring van de subsidieaanvraag is de collegeopdracht Panoramabuurt Aardgasvrij begin september 2022 vastgesteld door zowel het college van B&W van Vlissingen als door de directie van woonservice l'escaut.

De uitvoering en de besteding van de subsidiegelden valt buiten het compensatiepakket WIZ. In dit rekenkameronderzoek willen we echter wel de stand van zaken van de uitvoering opnemen. Mede omdat een doelstelling van de gemeente is om veel te leren ten behoeve van verdere invulling van de Transitievisie warmtenet (TVW), welke door de gemeenteraad op 9 december 2021 is vastgesteld.

In het programmaplan is opgenomen dat het programma eindigt ultimo 2030 (ca. 8 jaar na het besluit van BZK).

De keuze van de proefwijk is gebaseerd op duidelijke criteria/wijkanalyse, uitvoerbaarheid, technische en financiële haalbaarheid, planning, synergie met overige projecten in de stad, sociale structuur van de wijk (energiearmoede), aandeel corporatiewoningen etc. Dit project is het eerste project waarmee uitvoering wordt gegeven aan de Transitievisie Warmte.

De Panoramabuurt bestaat uit 654 woningen. Het betreft 124 koopwoningen (particulieren) en 530 huurwoningen (in bezit van woningbouwvereniging).

Verduurzaming (woningen)

Tot ultimo februari 2024 zijn er 78 energiescans uitgevoerd. Tot medio mei 2024 zijn er 6 subsidieaanvragen verleend met een totaalbedrag van € 10.664. Drie aanvragen zijn in behandeling.

Eigenaren lijken afwachtend te zijn met het zetten van vervolgstappen. Veel eigenaren hebben zich aangemeld voor collectieve inkoop via Energiek Zeeland. Dit proces vergt enige tijd, maar de verwachting is dat door de voordelen van collectieve inkoop meer eigenaren zullen meedoen. Woningeigenaren zijn ook terughoudend door de problematiek rondom het isoleren van de spouwmuur.

Daarnaast moet een aanpassing van de subsidieregeling ervoor gaan zorgen dat de investeringslast voor aanvragers vermindert (door per verduurzamingsmaatregel een aanvraag te doen in plaats van een aanvraag voor een combinatie van maatregelen). De verwachting is dat dit voor een versnelling in het aantal aanvragen zal leiden.

De doelstelling is (en blijft) dat alle particuliere eigenaren hun woning aardgasvrij klaar maken binnen de looptijd van de subsidieregeling (31 december 2025). Om dit te bereiken zal er de komende maanden extra ingezet worden op communicatie en participatie d.m.v. nieuwsbrieven, thema-avonden en persoonlijke benadering. Ook het inzetten van buurtteams voor moeilijk bereikbare eigenaren zal ingezet worden. Als blijkt dat op het einde van de looptijd er minder dan 80% van de eigenaren maatregelen hebben genomen zal voorgesteld worden om de looptijd van de regeling te verlengen (einddatum 2030).

Warmtenet

Over de haalbaarheid van een warmtenet kan nog geen uitspraak worden gedaan. De technische- en financiële haalbaarheid wordt uitgewerkt. Er worden gesprekken gevoerd met een potentiële warmteleverancier. Volgens het programmaplan is de benodigde tijd voor analyse en uitrol van het warmtenet voorzien op 3,5 jaar welke eindigt ultimo Q3 2025. Het aansluiten van de aangewezen woningen, het aanleggen van het net en het ontsluiten van diverse bronnen is geraamd op een investering van ca. € 11,7 miljoen.

Verduurzamingsbeleid

Er is op dit moment geen verduurzamingsbeleid binnen de gemeente Vlissingen. Tot op heden worden er ad hoc besluiten genomen. De ambitie is vastgelegd in de Strategische visie 2040 en wordt nu uitgewerkt in een verduurzamingsprogramma. De planning is dat dit eind 2024-begin 2025 gereed is.

3.6.4 Risicomanagement

De risico's van de subsidieaanvraag waren beschreven in het plan van aanpak, maar zijn gezien de afronding niet meer relevant. Technische en financiële risico's van het vervolgproject zijn beschreven in de subsidieaanvraag.

Eén van de speerpunten die genoemd wordt, is de benodigde aanpassing van de gemeentelijke organisatie om de hele warmtetransitie uit te kunnen voeren. Ultimo maart 2024 zijn er geen zorgen wat betreft beschikbaarheid van personele capaciteit. De uitvoeringsorganisatie wordt deels versterkt door inhuur extern personeel en er is samenwerking met de HZ (participatietraject).

3.6.5 Financiën

Voor dit fiche is een specifieke uitkering (SPUK) toegekend voor een bedrag van € 4 miljoen inclusief BTW-afdracht voor de onrendabele top voor het gasvrij maken van een woonwijk in Vlissingen. De verkregen gelden na afdracht aan het BTW-Compensatiefonds bedroegen € 3.900.000.

In het Programmaplan is het hierna vermelde overzicht opgenomen van de kosten waarvoor de SPUK zal worden aangewend. Proceskosten betreft de personele inzet voor participatieve activiteiten en financiële en operationele ondersteuning van bewoners bij het verduurzamen. De kosten voor de woningen en het warmtenet zijn kosten voor materialen.

Een deel van de SPUK-subsidie wordt gebruikt om woningeigenaren in deze buurt financieel te stimuleren om hun woning aardgasvrij-klaar te maken. De verdeling van het bedrag van € 4 miljoen is volgens het programmaplan³⁶ als volgt:

Allocatie PAW subsidie	€
Woningen particulier	1.165.900
Woningen l'escaut	426.733
Warmtenet	1.000.000
Proceskosten	1.055.000
Onvoorzien	352.367
Totaal	4.000.000

Voor de ontvangen subsidie is een terugvorderingsbeleid van toepassing. Indien uit de verantwoordingsinformatie blijkt dat de uitkering niet volledig is besteed aan de activiteiten waarvoor deze is verstrekt, dan kan de minister (dat deel van) de toegekende specifieke uitkering terugvorderen. Verantwoording verloopt via de single information, single audit (SiSa) methodiek in de jaarrekening.

Op verzoek van de rekenkamer is onderstaand overzicht opgesteld van de totale kosten per eind 2023. Uit het overzicht blijkt dat de kosten deels ten laste komen van het WIZ-budget (SPUK) en deels ten laste van het project Panoramabuurt Aardgasvrij.

WIZ Fiche J	2022	2023	totaal
Participatie & communicatie	17.850	2.821	20.671
Inhuur extern personeel	258.148	261.827	519.975
Inzet eigen personeel	159.870	63.606	223.476
Onroerende zaken	7.266	239	7.504
Overige kosten	17.945	39.803	57.748
Totale kosten	461.079	368.295	829.375

Totale lasten	2022	2023	totaal
Ten laste van rijksbijdrage (SPUK) ⁽¹⁾	461.079	297.085	758.164
Ten laste van project	0	71.210	71.210
Totale lasten	461.079	368.295	829.374

⁽¹⁾ gerapporteerd in SiSa bijlage verantwoordingsinformatie (jaarstukken); in jaarstukken 2023 wordt als jaarcijfer € 368.295 gerapporteerd, dit komt niet overeen met verdeling in tabel

³⁶ Programmaplan Panoramabuurt Aardgasvrij, 13 sep 2022, pagina 24

De rekenkamer constateert een onjuistheid in de SiSa-bijlage bij de jaarstukken 2023. Het gerapporteerde cumulatieve bedrag van € 758.164 komt niet overeen met het jaarcijfer 2022 van € 461.079 plus het jaarcijfer 2023 van € 368.295 (is € 829.374).

Bij het overzicht totale kosten is als toelichting gegeven dat de inhuur extern personeel en de inzet eigen personeel gedekt is vanuit de proceskosten in de onderverdeling van € 4 miljoen subsidie.

Subsidies aan woningeigenaren zijn vanaf 2024 verstrekt en zijn derhalve niet in bovenstaand overzicht opgenomen. Medio mei 2024 was een bedrag van € 10.664 uitgekeerd en was voor een bedrag van € 9.169 de aanvraag in behandeling.

Bij de vaststelling van het uurtarief van intern personeel wordt gerekend met een gemiddeld uurtarief van de betreffende afdeling. Hierover zijn afspraken gemaakt met het Rijk.

De eigen bijdrage van de gemeente Vlissingen bedraagt € 1,9 miljoen.³⁷ Deze is voornamelijk ter dekking van de proceskosten (interne uren), voor het deel dat niet door de SPUK-subsidie wordt gedekt.

In het programmaplan is ook een totaalbeeld opgenomen van de kosten en alle activiteiten die er moeten worden uitgevoerd om tot realisatie van aardgasvrij (-klaar) te komen. Bij de financiering van deze kosten worden zowel reguliere als programma specifieke budgetten aangesproken.

Kosten	€	Financiering	€
Woningen particulier	1.840.291	Reguliere gebouw geb. subsidie	2.539.778
Woningen l'escaut	13.815.906	PAW subsidie (WIZ)	4.000.000
Warmtenet	11.731.671	Eigen bijdrage gemeente Vlissingen	1.885.981
Netwerkbedrijf	100.000	Eigen bijdrage l'escaut	12.669.565
Proceskosten gemeente Vlissingen	2.521.311	Eigen bijdrage partners	10.831.671
Proceskosten l'escaut	1.867.922	Eigen bijdrage bewoners-koop	292.335
Onvoorzien	342.229	Totale kosten	32.219.330
Totale kosten	32.219.330		

³⁷ Programmaplan Panoramabuurt Aardgasvrij, 13 sep 2022, pagina 21

4 Bevindingen

4.1 Governance (deelvraag 1)

In deze paragraaf beantwoorden we onderzoeksvraag 1:

Is de governance bij de uitwerking en uitvoering van de gemaakte afspraken en plannen uit het compensatiepakket adequaat³⁸?

4.1.1 Bevindingen in het kort

1. De stuurgroep heeft op 3 juli 2024 besloten om het contract van de uitvoeringsregisseur te verlengen tot 1 juni 2025 met de intentie om deze daarna met nog een jaar te verlengen. De governance-structuur met een stuurgroep, uitvoeringsregisseur en ondersteuningsteam is tot en met 2025 ingesteld.
2. In het Bestuursakkoord zijn afspraken gemaakt over verbintenisscheppende termijnen met betrekking tot termijnen van uitvoering. Een tussentijdse evaluatie, of aan de afgesproken termijnen wordt voldaan, ontbreekt.
3. De governance voor de uitvoering van de Vlissingse fiches moet worden verbeterd mede om verdere vertraging te voorkomen.

4.1.2 Toelichting op bevindingen

Bevinding 1: De stuurgroep heeft op 3 juli 2024 besloten om het contract van de uitvoeringsregisseur te verlengen tot 1 juni 2025 met de intentie om deze daarna met nog een jaar te verlengen. De governance-structuur met een stuurgroep, uitvoeringsregisseur en ondersteuningsteam is tot en met 2025 ingesteld.

De interbestuurlijke samenwerking met Rijk en regio wordt door de betrokken partijen als zeer positief ervaren. En dan met name de snelheid waarmee adviseur Wientjes een samenhangend pakket heeft opgesteld met als doel sociaal-economische versterking van de Regio met daarbij de coördinatie vanuit één ministerie (BZK). Het is inmiddels ook een landelijk voorbeeld voor toekomstige projecten.

De gemeente Vlissingen geeft aan dat het een unieke manier van overheids-samenwerking is, die is gebaseerd op gelijkwaardigheid. De lijnen zijn korter en men weet elkaar daardoor ook goed te vinden op andere onderwerpen. WIZ heeft daardoor als spin-off dat onderwerpen sneller op de agenda komen van de provincie of Den Haag. De gemeente Vlissingen heeft ook het gevoel dat de betrokkenheid van de Tweede Kamer en ministers bij Zeeuwse aangelegenheden groter is dan voorheen.

De stuurgroep, de uitvoeringsregisseur en het ondersteuningsteam zijn tot en met 2025 ingesteld³⁹. De rekenkamer constateert dat voor de geselecteerde Vlissingse fiches ook na 2025 de nodige zaken afgerond moeten worden. Een vervolg van de

³⁸ Adequaar: is de governance gericht op een doelmatige en doeltreffende realisatie van de beoogde opbrengsten (good governance).

³⁹ Bijlage 1 van het Advies, Fiches per maatregel, pagina 52

governance na 2025 is dus belangrijk. Hierover wordt medio/2^e helft 2025 een advies en een besluit verwacht.

Bevinding 2: In het Bestuursakkoord zijn afspraken gemaakt over verbintenisscheppende termijnen met betrekking tot termijnen van uitvoering. Een tussentijdse evaluatie, of aan de afgesproken termijnen wordt voldaan, ontbreekt.

Uit stuurgroepverslagen is op te maken dat knelpunten en aandachtspunten besproken worden en acties opgezet worden om voortgang te bewerkstelligen. Bij de uitwerking van de plannen van de Vlissingse fiches zijn aanzienlijke vertragingen opgetreden, zie bevinding 5.

Een tussentijdse evaluatie of deze vertragingen strijdig zijn met de afspraken in het Bestuursakkoord is (nog) niet gemaakt. In gebreke stelling kan aan de orde komen wanneer de overeengekomen prestaties niet volgens afgesproken termijnen worden geleverd.

Bevinding 3: De governance voor de uitvoering van de Vlissingse fiches moet worden verbeterd mede om verdere vertraging te voorkomen.

Goed bestuur draagt bij aan een doeltreffende en doelmatige realisatie van doelen. De rekenkamer constateert dat meer aandacht nodig is bij met name de onderdelen beheersen, toezicht houden en verantwoorden van goed bestuur (good governance) die door het college uitgevoerd worden. We lichten dit hieronder verder toe.

Sturen

Voor de fiches zijn projectorganisaties en een governancestructuur ingericht. Doelen zijn echter niet scherp genoeg geformuleerd om daar goed op te kunnen sturen, zie bevinding 10. Bij fiche D Kenniswerf is de governance nog niet duidelijk. Tijdens ons onderzoek is aangegeven dat de governance in de ontwikkelvisie zou worden opgenomen. Dit heeft echter niet plaatsgevonden.

Beheersen

De capaciteit en continuïteit van de ambtelijke organisatie is niet voldoende toereikend. De uitwerking van plannen vraagt veel capaciteit van de organisatie. In fiche F2 Stationsomgeving is aanzienlijke vertraging ontstaan door gebrek aan ambtelijke capaciteit, zie bevinding 5.

De noodzakelijke inhuur van externe capaciteit heeft als nadeel dat bepaalde kennis niet voldoende meer in de organisatie aanwezig is en dat maakt de organisatie kwetsbaar. Het beëindigen van externe inhuur en overdracht aan de ambtelijke organisatie leidt tot extra druk op de ambtelijke organisatie. De rekenkamer constateert dit bij de financiële organisatie na vertrek van de financieel adviseur WIZ en bij fiche F2 Stationsomgeving na vertrek van de externe projectleider.

Toezicht houden

Op basis van actieoverzichten en verantwoordingsdocumenten heeft de rekenkamer niet kunnen vaststellen dat het college hier afzonderlijk of gezamenlijk toezicht houdt op een doeltreffende en doelmatige realisatie van doelen. Wij hebben niet

kunnen vaststellen dat de potentiële risico's afdoende zijn getoetst en dat hiervoor beheersmaatregelen zijn getroffen, zie bevinding 4.

Verantwoorden

Alhoewel de raad wel informatie ontvangt via de reguliere P&C cyclus en voortgangsrapportages, is niet goed inzichtelijk wat nu precies de stand van zaken is voor wat betreft de uitwerking en uitvoering van de Vlissingse fiches in relatie met de bestede middelen.

In het Adviesrapport van de heer Wientjes wordt aangegeven dat het cruciaal is dat het geld uit deze extra financiële componenten niet wordt gebruikt in het lopende artikel 12-traject om de gemeente weer financieel gezond te maken. Inzichtelijkheid in de besteding van WIZ-gelden is dan ook zeer van belang.

Bevindingen met betrekking tot het open en gestructureerd verantwoorden lichten we hieronder verder toe:

Fiche B1 Law Delta

In het persbericht over de rijksbijdrage van € 2,4 miljoen voor de ontwikkeling van het stadslandgoed wordt geen melding gemaakt van compensatie voor ontstane derving van OZB-inkomsten door vertraging in de bouw van het JCV, terwijl dit wel als zodanig aan de orde is geweest in de stuurgroep. Op dit punt beoordeelt de rekenkamer de verantwoording dan ook als onvolledig.

Fiche D Kenniswerf

In de 1^e Bestuursrapportage 2024 wordt bij de onderdelen 'Vaststellen ontwikkelvisie Kenniswerf' en 'Verwerven percelen' de stand van zaken als 'groen' als conform begroting aangegeven. Hierbij wordt niet gerapporteerd dat de ontwikkelvisie met aanzienlijke vertraging ten opzichte van de initiële planning is vastgesteld. Ook de verwerving van percelen loopt achter op de initiële planning (afronding in 2025). Het communicatie- en marketingplan komt helemaal niet aan de orde, maar is ook vertraagd en nog niet vastgesteld. De vaststelling van de stand van zaken als 'groen' beoordeelt de rekenkamer als onvolledige verantwoording.

Bij de aanpassing van de college-opdracht Kenniswerf in 2022 werd als uitgangspunt gehanteerd dat het resultaat van de grondexploitatie minimaal neutraal zou sluiten. Bij de vaststelling van de ontwikkelvisie Kenniswerf in 2024 wordt een negatief te verwachten eindresultaat van € 2,7 miljoen gemeld, zie bevinding 5. Verantwoording ontbreekt hoe dit verschil in 2 jaar is ontstaan. Onduidelijk is welke uitgangspunten bij de aanpassing van de college-opdracht zijn gehanteerd en welke verandering nu zorgt voor het negatieve resultaat.

4.1.3 Normenkader

In de onderstaande tabel is het normenkader voor deelvraag 1 opgenomen. Hierin wordt de relatie gelegd tussen de normen en de beoordeling.

Norm		Beoordeling
1a	De verantwoordelijkheden en rollen van de verschillende partijen zijn	De interbestuurlijke samenwerking met Rijk en regio is helder en werkt productief. Wordt door

Norm		Beoordeling
	helder. Het samenspel tussen de betrokken partijen is productief en slagvaardig. Partijen versterken elkaar in plaats van elkaar te hinderen.	de betrokken partijen ook als zeer positief ervaren.
1b	De opgave is duidelijk en concreet om het proces en de organisatie daartoe in te richten (sturen).	Voor de geselecteerde fiches zijn projectorganisaties opgezet. Doelen zijn niet scherp genoeg geformuleerd om daar goed op te kunnen sturen. Voor fiche D Kenniswerf moet de governancestructuur nog worden opgesteld.
1c	Er is een stelsel van maatregelen en procedures die zekerheid geven dat de uitvoering van het compensatiepakket blijvend de juiste richting opgaat (beheersen).	Capaciteit en continuïteit van de ambtelijke organisatie zijn in onvoldoende mate aanwezig om zekerheid te geven dat de uitvoering blijvend de juiste richting opgaat.
1d	Het toezicht richt zich op toetsing van de kwaliteit, inhoudelijke risico's en financiën met als doel continuïteit van de uitvoering en tijdige doelrealisatie van het compensatiepakket te waarborgen (toezicht houden).	Een afzonderlijk risicodossier per fiche ontbreekt, daardoor is niet vast te stellen dat potentiële risico's afdoende zijn getoetst en dat hiervoor beheersmaatregelen zijn getroffen.
1e	Het communiceren en verantwoording afleggen aan belanghebbenden over de wijze van sturen, beheersen en toezicht houden wordt op een open en gestructureerde wijze gedaan (verantwoorden).	De financiële en projectmatige verantwoording is onvoldoende inzichtelijk en wordt niet altijd op een open en gestructureerde wijze gedaan.

4.2 Risicomanagement (deelvraag 2)

In deze paragraaf beantwoorden we onderzoeksvraag 2:

Zijn de risico's ten aanzien van de uitvoering van het compensatiepakket voldoende inzichtelijk gemaakt en worden deze voldoende beheerst (zijn er voldoende waarborgen getroffen)?

4.2.1 Bevindingen in het kort

4. Potentiële risico's bij de geselecteerde fiches zijn niet afdoende getoetst. Een systematische beoordeling van vastgestelde risico's en getroffen beheersmaatregelen heeft de rekenkamer niet aangetroffen. Met name de financiële ontwikkelingen bij de Kenniswerf zijn zeer risicovol en worden onvoldoende beheerst.

4.2.2 Toelichting op bevindingen

Bevinding 4: Potentiële risico's bij de geselecteerde fiches zijn niet afdoende getoetst. Een systematische beoordeling van vastgestelde risico's en getroffen beheersmaatregelen heeft de rekenkamer niet aangetroffen. Met name de financiële ontwikkelingen bij de Kenniswerf zijn zeer risicovol en worden onvoldoende beheerst.

Per fiche is het risicomanagement benoemd. Hiervoor verwijzen wij naar paragrafen 3.3.4, 3.4.4, 3.5.4 en 3.6.4.

In het Plan van Aanpak van elk fiche en de college-projectrapportages (en soms in de projectverslagen) worden potentiële risico's genoemd.

De rekenkamer heeft voor de geselecteerde fiches meerdere malen geïnformeerd naar de actualisatie van risico's. Hierbij werd aangegeven dat de vastgestelde risico's, inclusief de geactualiseerde risico's, in de projectrapportages zijn opgenomen. In de ontvangen college projectrapportages en projectverslagen zijn deze slechts marginaal opgenomen. Beheersmaatregelen en de consequentie voor het beschikbare budget en voor het tijdpad hebben wij hierin niet aangetroffen.

Ook door het ontbreken van een afzonderlijk risicodossier, per fiche, hebben wij niet vast kunnen stellen dat de potentiële risico's afdoende zijn getoetst en dat hiervoor beheersmaatregelen zijn getroffen.

Bij de bijstelling van de college-opdracht de Kenniswerf in maart 2022 was het uitgangspunt dat het resultaat van de in te stellen grondexploitatie minimaal neutraal sluit⁴⁰. Bij de vaststelling van de ontwikkelvisie, medio 2024, blijkt dat het resultaat van de grondexploitatie niet neutraal zal sluiten, maar dat een tekort van € 2,7 miljoen wordt voorzien gebaseerd op het aanvullende risicoprofiel midden. Bij een aanvullend risicoprofiel hoog kan het tekort oplopen tot € 4,7 miljoen. Wij hebben niet vast kunnen stellen dat er voldoende beheersmaatregelen zijn getroffen die een groter tekort gaan voorkomen.

⁴⁰ Bijstelling College-opdracht Kenniswerf, pagina 7, maart 2022

4.2.3 Normenkader

In de onderstaande tabel is het normenkader voor deelvraag 2 opgenomen. Hierin wordt de relatie gelegd tussen de normen en de beoordeling.

Norm		Beoordeling
2a	De inventarisatie, analyse en beoordeling van risico's vindt op een gestructureerde, objectieve, onderbouwde en systematische wijze plaats.	Risico's staan beschreven in Plan van Aanpak en in de bijstelling College-opdracht Kenniswerf. Een eenduidige, systematische wijze van inventarisatie, analyse en beoordeling hebben wij niet aangetroffen.
2b	Voor het beheersen van de risico's zijn beheersmaatregelen ontwikkeld.	Voor fiche Kenniswerf worden beheersmaatregelen benoemd in de bijstelling College-opdracht. Voor fiche Stationsomgeving is het onduidelijk welke beheersmaatregelen zijn ontwikkeld.
2c	De gemeente actualiseert periodiek de geïnventariseerde, geanalyseerde en beoordeelde risico's.	Systematische beoordeling van eerder vastgestelde risico's heeft de rekenkamer niet kunnen vaststellen.
2d	De gemeente actualiseert en evalueert periodiek en tijdig de getroffen beheersmaatregelen op effectiviteit.	Systematische beoordeling van getroffen beheersmaatregelen heeft de rekenkamer niet kunnen vaststellen.

4.3 Realisatie uitwerking en uitvoering (deelvraag 3)

In deze paragraaf beantwoorden we onderzoeksvraag 3:

Welke resultaten zijn behaald sinds het vaststellen van het compensatiepakket en is dit in lijn met de gemaakte afspraken en plannen?

4.3.1 Bevindingen in het kort

5. De uitwerking van plannen voor de geselecteerde Vlissingse fiches laat aanzienlijke vertragingen zien ten opzichte van termijnen zoals vastgesteld in bijlage 1 van het Advies of in de plannen van aanpak. De uitwerking van plannen voor de geselecteerde Vlissingse fiches verloopt daarmee stroef. De tijdplanning met betrekking tot de realisatie wordt meermaals aangepast.
6. Voor de geselecteerde fiches ontbreekt een duidelijke financiële planning met tussentijdse mijlpalen.

7. In de geselecteerde fiches worden gelden uit de reguliere (programma) begroting gebruikt voor plankosten, terwijl het budget voor planvorming vanuit het WIZ-budget nog niet is gebruikt. Daarnaast is de verdeling tussen WIZ-budget en eigen middelen niet altijd duidelijk.
8. Kaders voor toevoeging en met name voor de onttrekking aan de bestemmingsreserve WIZ ontbreken.
9. In 2023 en 2024 worden voorgestelde onttrekkingen en toevoegingen aan de bestemmingsreserve niet transparant in de begrotingsstukken weergegeven. In 2023 is de onttrekking niet conform goedkeuring van de raad.
10. Effectindicatoren en streefwaarden zoals beschreven in de begroting 2024-2027 zijn niet SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden) geformuleerd.
11. Er is nog geen plan voor het monitoren van effecten opgesteld.

4.3.2 Toelichting op bevindingen

Bevinding 5: De uitwerking van plannen voor de geselecteerde Vlissingse fiches laat aanzienlijke vertragingen zien ten opzichte van termijnen zoals vastgesteld in bijlage 1 van het Advies of in de plannen van aanpak. De uitwerking van plannen voor de geselecteerde Vlissingse fiches verloopt daarmee stroef. De tijdplanning met betrekking tot de realisatie wordt meermaals aangepast.

Per fiche is de realisatie van uitwerking en uitvoering benoemd. Hiervoor verwijzen wij naar paragrafen 3.3.3, 3.4.3, 3.5.3 en 3.6.3.

De snelheid waarmee het compensatiepakket is samengesteld wordt door de betrokken partijen als positief ervaren. De rekenkamer constateert echter wel dat inschattingen over de doorlooptijd van de geselecteerde Vlissingse fiches bij aanvang (te) optimistisch zijn geweest en niet geheel realistisch. De gemeente lijkt onderschat te hebben in hoeverre er rekening gehouden moest worden met andere partijen waarmee commitment moest worden verkregen (o.a. bij samenwerking Kenniswerf, stakeholders stationsgebied). Het benodigde commitment van verschillende partijen maakt het besluitvormingsproces complex. De uitwerking van de fiches vraagt daardoor ook veel van de ambtelijke organisatie.

Mijlpalen genoemd in de plannen van aanpak en voortgangsrapportages worden niet gehaald doordat onder andere de afstemming met de partners meer tijd vergt dan was ingeschat, daarnaast was er sprake van onderbezetting in de ambtelijke capaciteit en zijn er maatschappelijke vraagstukken, zoals stikstof en marktwerking als gevolg van de oorlog in Oekraïne. De streef uitwerking van plannen lichten we hieronder verder toe.

Fiche B1 Law Delta

Voor fiche B1 Law Delta was een realisatie van de bouw voorzien in 4 jaar tijd, oplevering staat nu gepland voor eind 2029 (met in gebruik name medio 2030) in plaats van 2026. Voorbereidingen voor de aanbesteding hebben hier meer tijd gekost dan vooraf was ingeschat. Daarnaast spelen maatschappelijke vraagstukken, zoals stikstof en marktwerking als gevolg van de oorlog in Oekraïne een rol bij de opgetreden vertraging.

Daarnaast is het onduidelijk in hoeverre de verwachte dijkversterking door het waterschap en de vergunning voor een geitenhouderij kan leiden tot extra vertraging van de bouw van het JCV. Deze vertragingen hebben indirect ook gevolgen voor de ontwikkeling van het stadslandgoed. Er is nog geen begroting voor de ontwikkeling van het Stadslandgoed opgesteld.

Fiche D Kenniswerf

De ontwikkelvisie is op 27 juni 2024 vastgesteld door de raad. De oorspronkelijke planning in het plan van aanpak was Q2 2021. Het opstellen van de ontwikkelvisie, inclusief het opzetten en openen van een grondexploitatie voor de onderdelen van het plangebied WIZ, vergde meer tijd dan vooraf was aangenomen.

Tijdens ons onderzoek werd aangegeven dat de ontwikkelvisie het brondocument is om de grondexploitatie door te rekenen en het tempo van grond verwerven in te plannen. Tevens zouden de te bereiken effecten, alsmede de communicatie- en marketingstrategie worden opgenomen in de ontwikkelvisie. In de ontwikkelvisie die door de raad in juni 2024 is vastgesteld is hierover echter niets opgenomen.

Uit bijlage 2 Grondexploitatie Kenniswerf fase 5 van de vastgestelde ontwikkelvisie Kenniswerf valt op te maken dat de beschikbare € 14 miljoen voor de aankoop van gronden niet voldoende is.

Voor fiche D Kenniswerf wordt een versnelling in de realisatie nagestreefd van 15 jaar naar 5 jaar (2025). Ultimo april 2024 zijn er 3 percelen aangekocht door de gemeente van de in totaal 50 aan te kopen percelen. Het is dan ook niet realistisch om aan te nemen dat in 2025 alle percelen aangekocht zijn ten behoeve van de verdere ontwikkeling van de Kenniswerf.

Een planning met betrekking tot de aankoop van percelen hebben wij niet aangetroffen. Tijdens ons onderzoek is aangegeven dat de ontwikkelvisie hier meer duidelijkheid over gaat geven. De rekenkamer ziet in de vastgestelde ontwikkelvisie daar echter geen informatie over terug. Doordat een planning voor de aankoop van percelen ontbreekt, is het verloop van aankopen niet te volgen.

Op de beantwoording van een Q&A-vraag, voor de commissie Ruimte op 6 juni 2024, wordt aangegeven dat “de gemeente beoogt in 2031 alle percelen in eigendom te hebben”. Dit wijkt significant af van de beoogde termijn (2022-2025) zoals eerder in voortgangsrapportages WIZ was opgenomen. De versnelde realisatie van de Kenniswerf als doelstelling van fiche D wordt daarmee niet waargemaakt.

Fiche F2 Ontwikkeling Stationsgebied

Voor dit fiche is de verwachting dat het Masterplan in Q3 2024 opgeleverd kan worden als afronding van fase 3 ‘Ontwikkeling Masterplan Stationsgebied Vlissingen’. De oorspronkelijke planning volgens het plan van aanpak was december 2022. Met de verwachte oplevering van het Masterplan in Q3 2024 is het niet realistisch om aan te nemen dat afronding van de uitvoering in december 2025 kan plaatsvinden, zoals in de laatste voortgangsrapportage van juni 2024 nog wordt aangegeven.

Zoals in paragraaf 3.5 is opgenomen zijn er vertragingen opgetreden. Voor de uitvoering van het Masterplan is volgens de meest recente planning 1 jaar, in plaats van 3 jaar, beschikbaar. Het verkrijgen van commitment van de verschillende partijen over inrichting en beheer van het stationsgebied is ingewikkeld en maakt het besluitvormingsproces complex.

Fiche J Aardgasvrije wijk

De PAW-subsidie is toegekend nadat de aanvraag tijdig en conform het plan van aanpak was ingediend. Strikt genomen is met de toegekende subsidie fiche J afgerond.

Een deel van de PAW-subsidie dient gebruikt te worden om particuliere woningeigenaren financieel te stimuleren om woningen aardgasvrij-klaar te maken. In het traject van subsidieverlening aan particuliere woningeigenaren constateert de rekenkamer wel vertraging, doordat woningeigenaren afwachtend en terughoudend lijken te zijn.

Ultimo februari 2024 zijn 78 energiescans uitgevoerd wat tot medio mei 2024 heeft geleid tot 9 subsidieaanvragen (van de in totaal 124 particuliere koopwoningen). Ook hier is het niet realistisch om aan te nemen dat het alle particuliere eigenaren lukt om hun woning aardgasvrij-klaar te maken binnen de looptijd van de subsidieregeling (eind 2025). Tijdens ons onderzoek is aangegeven dat, wanneer blijkt dat eind 2025 er minder dan 80% van de eigenaren maatregelen hebben genomen, er voorgesteld zal worden om de looptijd van de regeling te verlengen (einddatum 2030).

In de toelichting aan de raadscommissie Ruimte op 22 februari 2024 is aangegeven om binnen de proeftuin een deel van het gebied daadwerkelijk aardgasvrij te krijgen en een deel aardgasvrij-klaar. De SPUK voorziet in een stapsgewijze aanpak, maar op middellange termijn (2035-2040) moet wel worden overgegaan naar aardgasvrij.

Over de haalbaarheid van een warmtenet kan nog geen uitspraak worden gedaan. De technische- en financiële haalbaarheid wordt nog uitgewerkt. Volgens het programmaplan eindigt de tijd voor analyse en uitrol van het warmtenet ultimo Q3 2025.

Bevinding 6: Voor de geselecteerde fiches ontbreekt een duidelijke financiële planning met tussentijdse mijlpalen.

De organisatie geeft aan dat prognoses door alle huidige onvoorziene ontwikkelingen (stikstof, gestegen bouwkosten, personeelstekort, oorlog Oekraïne) niet erg zinvol meer worden geacht. In het begin zijn prognoses wel gedaan, maar daarna is de planning losgelaten.

Door het ontbreken van een duidelijke financiële planning met tussentijdse mijlpalen is het moeilijk te bepalen of tussentijdse sturing nodig is.

Bevinding 7: In de geselecteerde fiches worden gelden uit de reguliere (programma)begroting gebruikt voor plankosten, terwijl het budget voor planvorming vanuit het WIZ-budget nog niet is gebruikt. Daarnaast is de verdeling tussen WIZ-budget en eigen middelen niet altijd duidelijk.

In de fiches zijn van tevoren stelregels opgesteld voor de verdeling van het WIZ-budget in plankosten en kosten voor uitvoering:

- ◆ fiche D Kenniswerf: via een collegebesluit is € 400.000 vrijgemaakt uit de beschikbare € 15 miljoen voor plankosten; in WIZ-voortgangsrapportages

wordt aangegeven dat € 1 miljoen beschikbaar is voor het opstellen van het ontwikkelplan Kenniswerf (planvorming) en € 14 miljoen voor de uitvoering van het ontwikkelplan⁴¹.

- ◆ fiche F2 Stationsomgeving: 10% van het ontvangen bedrag van € 5 miljoen is te besteden aan voorbereidingskosten inclusief personeelskosten;
- ◆ fiche J Aardgasvrij: 26% van het ontvangen bedrag van € 4 miljoen is voor proceskosten en betreft de personele inzet voor participatieve activiteiten en financiële en operationele ondersteuning van bewoners bij het verduurzamen.

Op basis van de financiële cijfers die door de rekenkamer zijn opgevraagd, constateert de rekenkamer dat plankosten niet alleen op het WIZ-budget worden geboekt, maar ook op de reguliere (programma)begroting, terwijl het WIZ-budget voor plankosten volgens de stelregel nog niet is gebruikt.

Als reden wordt aangegeven dat er zoveel mogelijk gelden uit het WIZ-budget moet overblijven voor de daadwerkelijke uitvoering van de fiches. Deze reden is opmerkelijk, omdat er geen financiële prognoses voor besteding van WIZ-gelden zijn opgesteld, zie bevinding 6.

Daarnaast is de verdeling tussen WIZ-budget en eigen middelen niet altijd duidelijk. Bij fiche D Kenniswerf is het voor de rekenkamer niet duidelijk geworden welke uitgangspunten gehanteerd worden voor de verdeling tussen WIZ-budget en eigen middelen. Bij fiche F2 Stationsomgeving worden personeelskosten op de programmabegroting geboekt en de overige kosten op het WIZ-budget. Bij fiche J Aardgasvrije wijken wordt aangegeven dat de inhuur van extern personeel en de inzet eigen personeel gedekt wordt vanuit het WIZ-budget. Dit blijkt echter niet uit de rapportage in de jaarstukken (SiSa-bijlage).

De rekenkamer constateert ook dat er aanzienlijke kosten zijn voor inhuur van extern personeel in de geselecteerde fiches.

Bevinding 8: Kaders voor toevoeging en met name voor de onttrekking aan de bestemmingsreserve WIZ ontbreken.

Het specifieke doel van de bestemmingsreserve WIZ, namelijk 'versterking van de fysieke -, sociaal economische - of culturele infrastructuur van de gemeente Vlissingen' is niet SMART beschreven en daarmee ontbreken duidelijke kaders. De rekenkamer stelt vast dat met deze algemene omschrijving onvoldoende verantwoording kan worden afgelegd met betrekking tot een zinnige en zuinige besteding van compensatiegelden.

Door het ontbreken van concrete kaders zijn er o.a. onttrekkingen geweest voor de financiering van personele capaciteitsinzet bij de uitvoering van WIZ-fiches, uitbreiding en verbouwing van het Maritiem Muzeum Zeeland en voor de aanleg van een kunstgras voetbalveld (bij de begroting 2024 via een amendement aangenomen).

⁴¹ 4^e Voortgangsrapportage 2 juni 2022. pagina 24

Prognoses over onttrekkingen uit de bestemmingsreserve worden niet gegeven. Door toevoegingen van de ZEH-dividenden loopt het saldo de komende jaren aanzienlijk op, zonder dat er zicht is op een bestemming.

Bevinding 9: In 2023 en 2024 worden voorgestelde onttrekkingen en toevoegingen aan de bestemmingsreserve niet transparant in de begrotingsstukken weergegeven. In 2023 is de onttrekking niet conform goedkeuring van de raad.

In de begroting 2023-2026⁴² wordt geen omschrijving gegeven van de toevoeging van € 244.000 en de onttrekking van € 50.000 in 2023. De raad heeft ingestemd met deze toevoeging en onttrekking zonder inzicht te hebben in de aard van de wijzigingen.

De toevoeging en onttrekking is ook niet conform de Kadernota 2023⁴³ waarin voor begroting van onderdelen van het coalitieakkoord dekking deels vanuit de bestemmingsreserve WIZ en deels vanuit het dividend Evides staat aangegeven. In werkelijkheid is het volledige dividend Evides toegevoegd aan de bestemmingsreserve WIZ en zijn alle onttrekkingen uit de bestemmingsreserve WIZ gedaan.

In 2023 wordt in totaal € 974.000 onttrokken aan de bestemmingsreserve, terwijl een onttrekking van € 740.000 is goedgekeurd door de raad via de begroting 2023 (€ 50.000) en een begrotingswijziging (€ 690.000).

In 2024 wordt de onttrekking van € 1.033.333 voor het kunstgrasveld complex Irislaan niet transparant gerapporteerd in de 1^e Bestuursrapportage 2024⁴⁴. We constateren dat in het overzicht de onttrekking al in mindering is gebracht op de toevoeging. Hierdoor is niet inzichtelijk welke onttrekkingen hebben plaatsgevonden.

Bevinding 10: Effectindicatoren en streefwaarden zoals beschreven in de begroting 2024-2027 zijn niet SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden) geformuleerd.

In de begroting 2024-2027 worden voor de geselecteerde fiches effectindicatoren en streefwaarden benoemd. De genoemde effectindicatoren en streefwaarden in de begroting 2024-2027 zijn echter niet SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden) geformuleerd. Hiermee kan niet goed inzichtelijk worden gemaakt wat precies wordt nagestreefd en kan ook geen goede monitoring en evaluatie plaatsvinden om vast te stellen of de gewenste effecten zijn gerealiseerd. Het is dan onduidelijk wanneer er sprake is van succes.

Zo wordt voor de Kenniswerf als effectindicatoren onder andere genoemd; aantal nieuw te vestigen bedrijven, aantal arbeidsplaatsen, aantal studenten.

⁴² Begroting 2023-2026, pagina 141

⁴³ Kadernota 2023, pagina 15

⁴⁴ 1^e Bestuursrapportage 2024, pagina 59 en 63

En voor fiche F2 Stationsomgeving wordt als effectindicator genoemd: (Gefaseerde) oplevering Masterplan stationsgebied en herinrichting stationsgebied. Met als Streefwaarde: Herinrichting openbare ruimte Stationsgebied.

Bevinding 11: Er is nog geen plan voor het monitoren van effecten opgesteld.

De rekenkamer constateert dat over de wijze van monitoring van effecten (resultaatmonitoring) nog wordt nagedacht en nog niet is opgestart. In de laatste voortgangsrapportage van juni 2024 wordt aangegeven dat er wordt gewerkt aan het inrichten van een monitor om de voortgang te kunnen volgen.

Het tijdig opstellen van een monitoringsplan is echter wel belangrijk, omdat een voldoende brede monitoring essentieel is voor het goed evalueren van het resultaat van het compensatiepakket Wind in de Zeilen.

Voor het evalueren van het effect van het gehele compensatiepakket, namelijk duurzame sociaal-economische effecten voor Vlissingen en Zeeland, zal een optelsom van effecten in de verschillende fiches gemaakt moeten worden. Dit betekent dat monitoring en evaluatie moet plaatsvinden voor alle specifieke fiches die bijdragen aan het compensatiepakket WIZ. Tevens zal bepaald moeten worden of het effecten zijn van het compensatiepakket WIZ of effecten door veranderingen in nationaal beleid en/of andere sociaal-economische ontwikkelingen.

4.3.3 Normenkader

In de onderstaande tabel is het normenkader voor deelvraag 3 opgenomen. Hierin wordt de relatie gelegd tussen de normen en de beoordeling.

Norm		Beoordeling
3a	De te behalen resultaten zijn helder geformuleerd, inclusief een tijdsplanning.	De te behalen resultaten zijn onvoldoende concreet geformuleerd. De tijdsplanning is meerdere keren verschoven. De haalbaarheid volgens de tijdsplanning, is te ambitieus en niet realistisch.
3b	De wijze van monitoring en evaluatie is vastgelegd.	De wijze van monitoring en evaluatie is nog niet vastgelegd.
3c	De resultaten zijn in lijn met gemaakte afspraken en plannen en zijn te herleiden uit een bijgewerkte gemeentelijke administratie die voldoende inzichtelijk is.	De uitwerking van plannen voor de geselecteerde Vlissingse fiches verloopt stroef. De uitvoering in de geselecteerde fiches komt op gang, maar zicht op resultaten is nog beperkt. Onttrekkingen en toevoegingen aan de bestemmingsreserve WIZ worden niet transparant verwerkt in de gemeentelijke administratie.

4.4 Informatie aan raad (deelvraag 4)

In deze paragraaf beantwoorden we onderzoeksvraag 4:

Wordt de raad juist en volledig geïnformeerd, zodat zij haar kaderstellende en controlerende rol kan uitvoeren?

4.4.1 Bevindingen in het kort

12. Door de raad geen kennis te laten nemen van de plannen van aanpak m.b.t. de fiches waar de gemeente Vlissingen actiehouder voor is, kan met name de controlerende taak onvoldoende worden uitgevoerd.
13. De raad heeft beperkt inzicht in de stand van zaken omdat planning en uitwerking op verschillende manieren wordt gerapporteerd en er geen directe relatie wordt gelegd met de verrichte prestaties/activiteiten.
14. De raad heeft onvoldoende inzicht in de kosten en de inzet van (extra) capaciteit voor de uitwerking en uitvoering van de WIZ-plannen in relatie met de verrichte prestaties/activiteiten.

4.4.2 Toelichting op bevindingen

Bevinding 12: Door de raad geen kennis te laten nemen van de plannen van aanpak m.b.t. de fiches waar de gemeente Vlissingen actiehouder voor is, kan met name de controlerende taak onvoldoende worden uitgevoerd.

De plannen van aanpak voor de fiches waar de gemeente Vlissingen actiehouder is, zijn door het college niet met de raad gedeeld. Als reden hiervoor is aangegeven dat plannen van aanpak uitvoeringsdocumenten zijn.

In de Plannen van aanpak staat o.a. toelichting en doelstelling van het fiche, te behalen resultaten, potentiële risico's en de planning en verantwoording.

Een raad wil sturen op inhoud in plaats van op het proces. Het vaststellen van te bereiken doelen per onderwerp vormt het belangrijkste instrument voor de raad hierbij. Hoe die doelen vervolgens bereikt worden is een afgeleide hiervan en is primair een opgave voor het college. Het college dient hierbij de resultaten terug te koppelen naar de raad en ook de raad in te schakelen als het gaat om het inhoudelijk actueel houden van de te bereiken doelen. Door dit onderscheid te maken, wordt zowel de rol van de raad als die van het college helder afgebakend. Zo kan de bestuurlijke inzet zo efficiënt mogelijk worden gebruikt en wordt ook duidelijker waarom er wordt samen gewerkt.

De rekenkamer is van mening dat de plannen van aanpak dan ook met de raad dienen te worden gedeeld. Normaliter wordt op voorhand bepaald of dit ter kennisname is of ter instemming.

Bevinding 13: De raad heeft beperkt inzicht in de stand van zaken omdat planning en uitwerking op verschillende manieren wordt gerapporteerd en er geen directe relatie wordt gelegd met de verrichte prestaties/activiteiten.

De voortgangsrapportages van de uitvoeringsregisseur (inclusief de begeleidende RIB) maken een belangrijk deel uit van de rapportages aan de raad.

In de voortgangsrapportages wordt op hoofdlijnen gerapporteerd over de uitwerking en uitvoering van de fiches uit het compensatiepakket. Informatie over de actuele stand van zaken is lastig te achterhalen, omdat initiële planningen ontbreken en niet consequent de verschillende mijlpalen (projectmatig) in het proces benoemd worden.

We constateren dat in de 8^e voortgangsrapportage van juni 2024 voor een andere opzet is gekozen wat de leesbaarheid ten goede komt. Zo wordt de oorspronkelijke planning en realisatie in tabelvorm weergegeven. De projectmatige mijlpalen worden echter nog niet consequent benoemd. Zo wordt bijvoorbeeld de stand van zaken met betrekking tot het communicatie- en marketingplan voor fiche D Kenniswerf niet benoemd (wat in het plan van aanpak wel als een mijlpaal is aangegeven).

Naast de voortgangsrapportages, raadsbrieven en andere informatiebronnen vindt rapportage over de Vlissingse fiches plaats via de P&C-cyclus. Uit de P&C-cyclus is de tijdlijn voor uitwerking en uitvoering moeilijk te volgen, ook omdat er meermaals verschuivingen hebben plaatsgevonden in de tijdlijn.

Dit beeld komt ook naar voren uit de gesprekken die de rekenkamer met verschillende raadsfracties heeft gevoerd. De raadsfracties geven aan dat er onvoldoende inzicht is in de stand van zaken voor wat betreft de tijdlijn, uitwerking en uitvoering van de Vlissingse fiches in relatie met de bestede middelen.

Bevinding 14: De raad heeft onvoldoende inzicht in de kosten en de inzet van (extra) capaciteit voor de uitwerking en uitvoering van de WIZ-plannen in relatie met de verrichte prestaties/activiteiten.

De Vlissingse fiches vallen onder de programma's Aantrekkelijke Stad en Leefbaarheid. Uit de P&C-rapportages is niet af te leiden waaraan de ontvangen WIZ-middelen daadwerkelijk worden besteed en hoeveel middelen uit de reguliere (programma)begroting gebruikt zijn voor WIZ-fiches.

In 2021 is volgens de nota Capaciteitsbudget⁴⁵ een raming van extra capaciteit gemaakt voor de periode 2021-2025. In de nota wordt aangegeven dat een periodieke actualisatie en monitoring van de gerealiseerde en nog te realiseren extra capaciteitsinzet zal worden uitgevoerd. In 2021 heeft een actualisatie van de raming plaatsgevonden, zoals gerapporteerd in de 1^e bestuursrapportage 2021 en in de Kadernota 2022.

De rekenkamer heeft niet kunnen vaststellen dat na 2021 een actualisatie en monitoring van de capaciteitsinzet heeft plaatsgevonden. Ook is niet duidelijk geworden wat de omvang van het beschikbare capaciteitsbudget per fiche is waarover een projectleider kan beschikken.

De rekenkamer heeft niet vast kunnen stellen in hoeverre het extra capaciteitsbudget van 3,4 miljoen al is ingezet.

⁴⁵ Nota Capaciteitsbudget en organisatie WIZ, juni 2021

In de Managementletter 2023 van de externe accountant wordt aangegeven dat de extra gelden voor capaciteit op zijn, en daardoor dienen de werkzaamheden in de reguliere taken van de medewerkers te worden belegd.

Wanneer deze bevinding van de externe accountant juist is, dan is het risico zeer reëel dat verdere vertraging binnen de fiches zal optreden.

De financiële verantwoording in de SiSa-bijlage van de jaarstukken geeft geen volledig beeld van de gemaakte kosten binnen de fiches.

Dat maakt dat, hoewel de raad wel informatie ontvangt via de reguliere P&C-cyclus, het niet goed inzichtelijk is wat nu precies de stand van zaken is voor wat betreft de uitwerking en uitvoering van de Vlissingse fiches in relatie met de bestede middelen.

In het Adviesrapport van de heer Wientjes ⁴⁶ wordt aangegeven dat het cruciaal is dat het geld uit deze extra financiële componenten niet wordt gebruikt in het lopende artikel 12-traject om de gemeente weer financieel gezond te maken. Inzichtelijkheid in de besteding van WIZ-gelden is dan ook zeer van belang.

We lichten de bevinding hieronder verder toe voor de verschillende fiches:

Fiche B1 Law Delta

Alle plankosten worden doorbelast aan het Rijk. Facturering is tot op heden jaarlijks gedaan en niet aan het einde van een kwartaal conform de Anterieure- en Samenwerkingsovereenkomst JCV.

Er is een bedrag van € 2,4 miljoen ontvangen als Rijksbijdrage voor de ontwikkeling van het stadslandgoed. De rekenkamer heeft geen berekening of ander document aangetroffen dat de grondslag vormt voor het ontvangen bedrag.

Fiche D Kenniswerf

In de 2^e Bestuursrapportage 2023 wordt gerapporteerd dat gedeeltelijk SPUK-geld wordt ingezet (€ 234.000) en gedeeltelijk risicoreservering (€ 200.000). Bij de vaststelling van de grondexploitatie in juni 2024 blijkt dat in werkelijkheid een deel van de kosten wordt gedekt uit het WIZ-budget (SPUK) en een ander deel wordt meegenomen in de grondexploitatie. De besteding van WIZ-gelden is verweven in het collegeproject en daarmee niet inzichtelijk.

Fiche J Aardgasvrije wijk

De rekenkamer constateert, in tegenstelling tot de conclusie van de accountant, een onjuistheid in de SiSa-bijlage bij de jaarstukken 2023. Het gerapporteerde cumulatieve bedrag van € 758.164 komt niet overeen met het jaarcijfer 2022 van € 461.079 plus het jaarcijfer 2023 van € 368.295 (is € 829.374).

⁴⁶ Advies compensatiepakket Vlissingen en Zeeland, pagina 10

4.4.3 Normenkader

In de onderstaande tabel is het normenkader voor deelvraag 4 opgenomen. Hierin wordt de relatie gelegd tussen de normen en de beoordeling.

Norm		Beoordeling
4a	De gemeenteraad ontvangt stukken waarin inzicht wordt gegeven over de uitwerking en uitvoering van de gemaakte afspraken en plannen uit het compensatiepakket en dit inzicht voldoet aan de informatiebehoefte van de gemeenteraad.	De raad heeft geen kennis kunnen nemen van de plannen van aanpak m.b.t. de fiches waar de gemeente Vlissingen actiehouder voor is. De stand van zaken met betrekking tot uitwerking en uitvoering van de fiches komt aan de orde in voortgangsrapportages en in de P&C-cyclus. Hiermee wordt echter beperkt inzicht gegeven in de stand van zaken. Dit beeld komt ook naar voren uit gesprekken die de rekenkamer met verschillende raadsfracties heeft gevoerd.
4b	De raad heeft inzicht in de kosten voor uitwerking en uitvoering van de plannen uit het compensatiepakket en dit inzicht voldoet aan de informatiebehoefte van de gemeenteraad.	De financiële informatie is niet voldoende inzichtelijk. Uit de P&C-rapportages is niet af te leiden waaraan de ontvangen WIZ-middelen daadwerkelijk worden besteed en hoeveel middelen uit de reguliere (programma) begroting gebruikt zijn voor WIZ-fiches. Een duidelijke financiële planning met tussentijdse mijlpalen ontbreekt.
4c	De aan de raad gemelde informatie is te herleiden uit een bijgewerkte gemeentelijke administratie die voldoende inzichtelijk is.	De rekenkamer heeft aanvullende informatie opgevraagd met betrekking tot realisatie van ontvangen WIZ-middelen. Het aanleveren van deze informatie was voor de organisatie niet eenvoudig.

5 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk besteden we aandacht aan de beantwoording van de vragen die we vooraf gesteld hebben en beantwoorden we de centrale onderzoeksvraag:

Is de uitwerking en uitvoering van de gemaakte afspraken en plannen uit het compensatiepakket Wind in de Zeilen (WIZ) in de gemeente Vlissingen doelmatig en doeltreffend?

Dat doen we door in paragraaf 5.1 de onderliggende deelvragen te beantwoorden en deelconclusies te trekken. Deze conclusies zijn voornamelijk gebaseerd op het onderzoek in de geselecteerde Vlissingse fiches.

In paragraaf 5.2 beantwoorden we de centrale onderzoeksvraag.

Tenslotte voorzien we in paragraaf 5.3 deze conclusies waar nodig van aanbevelingen.

5.1 Beantwoording van de onderzoeksvragen

1. Is de governance bij de uitwerking en uitvoering van de gemaakte afspraken en plannen uit het compensatiepakket adequaat?

De interbestuurlijke samenwerking met Rijk en regio is helder en werkt productief. Een tussentijdse evaluatie of uitwerking en uitvoering volgens het Bestuursakkoord wordt uitgevoerd is (nog) niet gemaakt.

Met betrekking tot de governance voor de uitvoering van de Vlissingse fiches door het college concludeert de rekenkamer dat meer aandacht nodig is ten aanzien van met name het beheersen, toezicht houden en verantwoorden als onderdelen van goed bestuur (good governance).

2. Zijn de risico's ten aanzien van de uitvoering van het compensatiepakket voldoende inzichtelijk gemaakt en worden deze voldoende beheerst (zijn er voldoende waarborgen getroffen)?

Potentiële risico's bij de geselecteerde fiches zijn niet afdoende inzichtelijk gemaakt en op een gestructureerde wijze geïdentificeerd, gekwantificeerd, gewogen en vastgelegd. Tevens zijn er onvoldoende waarborgen getroffen om potentiële risico's te beheersen.

3. Welke resultaten zijn behaald sinds het vaststellen van het compensatiepakket en is dit in lijn met de gemaakte afspraken en plannen?

De uitwerking van plannen voor de geselecteerde Vlissingse fiches verloopt stroef en tijdlijnen zijn meermaals aangepast. De tijdsplanning en de inzet van (ambtelijke) capaciteit voor uitwerking en uitvoering is te ambitieus opgezet, waardoor de haalbaarheid niet realistisch is.

De uitvoering in de geselecteerde fiches komt 4 jaar na de start van het compensatiepakket op gang, maar zicht op resultaten is nog beperkt. Effectindicatoren zijn onvoldoende concreet beschreven, waardoor het niet duidelijk is wanneer er sprake is van succes.

Voor de geselecteerde fiches is geen duidelijke financiële planning aanwezig met tussentijdse mijlpalen. Het is hierdoor moeilijk te bepalen of tussentijdse sturing nodig is.

4. **Wordt de raad juist en volledig geïnformeerd, zodat zij haar kaderstellende en controlerende rol kan uitvoeren?**

De raad kan haar kaderstellende en controlerende taak niet naar behoren uitoefenen, doordat op basis van de beschikbare informatie er niet voldoende inzicht is in de doelstelling, te behalen resultaten, potentiële risico's van de geselecteerde Vlissingse fiches in relatie met de bestede middelen.

5.2 **Beantwoording van de centrale onderzoeksvraag**

De centrale onderzoeksvraag luidde: *Is de uitwerking en uitvoering van de gemaakte afspraken en plannen uit het compensatiepakket Wind in de Zeilen (WIZ) doelmatig en doeltreffend?*

Op dit moment is de doelmatigheid en doeltreffendheid nog niet vast te stellen. De uitwerking van plannen in de geselecteerde Vlissingse fiches verloopt stroef. De uitvoering komt op gang, maar zicht op resultaten is nog beperkt.

De rapportage over de voortgang en de besteding van middelen is niet inzichtelijk, waardoor de raad haar kaderstellende en controlerende taak niet naar behoren kan uitoefenen.

5.3 **Aanbevelingen**

De geconstateerde bevindingen zoals in hoofdstuk 4 zijn opgenomen leiden tot de volgende aanbevelingen:

Bevindingen	Aanbevelingen
1. De stuurgroep heeft op 3 juli 2024 besloten om het contract van de uitvoeringsregisseur te verlengen tot 1 juni 2025 met de intentie om deze daarna met nog een jaar te verlengen. De governance-structuur met een stuurgroep, uitvoeringsregisseur en ondersteuningsteam is tot en met 2025 ingesteld.	a. Verzoek de stuurgroep de (Vlissingse) acties in kaart te brengen, die na 2025 afgerond moeten worden en evalueer of verlenging van de governance-structuur noodzakelijk is.
2. In het Bestuursakkoord zijn afspraken gemaakt over verbintenisscheppende termijnen met betrekking tot termijnen van uitvoering. Een tussentijdse evaluatie, of aan de afgesproken termijnen wordt voldaan, ontbreekt.	b. Verzoek de stuurgroep om te evalueren of de uitwerking en uitvoering nog conform het Bestuursakkoord wordt uitgevoerd. Maak indien nodig nieuwe afspraken over termijnen om hiermee mogelijke in gebreke stelling te voorkomen.
3. De governance voor de uitvoering van de Vlissingse fiches moet worden	c. Breng de governance en beheersing van het project op orde. Stem de plannen en tijdlijnen voor uitwerking

Bevindingen	Aanbevelingen
<p>verbeterd om verdere vertraging te voorkomen.</p>	<p>en uitvoering van het compensatiepakket beter af op de beschikbare ambtelijke capaciteit. Stel ambities bij indien ambtelijke capaciteit onvoldoende is.</p> <p>d. Leg de (maandelijks) gemaakte afspraken tussen het contact Financiën en de projectleiders van de fiches vast, mede gelet op de tijdsduur en wisseling van medewerkers.</p> <p>e. Fiche D Kenniswerf: Richt de governancestructuur in op basis van de vastgestelde ontwikkelvisie.</p>
<p>4. Potentiële risico's bij de geselecteerde fiches zijn niet afdoende getoetst. Een systematische beoordeling van vastgestelde risico's en getroffen beheersmaatregelen heeft de rekenkamer niet aangetroffen. Met name de financiële ontwikkelingen bij de Kenniswerf zijn zeer risicovol en worden onvoldoende beheerst.</p>	<p>f. Richt per fiche een (standaard) projectadministratie in. Hiervoor zijn in de markt meerdere goed bruikbare standaards voorhanden, ook voor kleinere organisaties. Hierdoor kan per fiche een duidelijk beeld ontstaan waar welke fiches elkaar raken en beïnvloeden. Leg ook duidelijk vast welke risico's er zijn en welke beheersmaatregelen/acties er worden getroffen, wie daar verantwoordelijk voor is, alsmede de consequenties in geld en in het tijdpad. Geef hierbij prioriteit aan Fiche D Kenniswerf.</p>
<p>5. De uitwerking van plannen voor de geselecteerde Vlissingse fiches laat aanzienlijke vertragingen zien ten opzichte van termijnen zoals vastgesteld in bijlage 1 van het Advies of in de plannen van aanpak. De uitwerking van plannen voor de geselecteerde Vlissingse fiches verloopt daarmee stroef. De tijdplanning met betrekking tot de realisatie wordt meermaals aangepast.</p>	<p>g. Actualiseer de planning en formuleer duidelijke en realistische tussendoelen voor tijdige bijsturing op weg naar einddoel.</p> <p>h. Fiche B1 JCV: Breng pro-actief de kansen/mogelijkheden voor (lokale) ondernemers onder de aandacht. Bijvoorbeeld het betrekken van lokale ondernemers bij de aanleg van wegen en voor het onderhoud en de exploitatie van het JCV.</p> <p>i. Fiche D Kenniswerf: Stel het communicatie- en marketingplan zo spoedig mogelijk op. Neem hierin ook op de wijze waarop je als gemeente wil bevorderen en stimuleren dat (innovatieve) bedrijven geïnteresseerd raken om zich te vestigen op de Kenniswerf. Het is van essentieel belang voor het slagen van het project dat er (meer dan) voldoende interesse</p>

Bevindingen	Aanbevelingen
	<p>van bedrijven is voor vestiging op de Kenniswerf.</p> <p>j. Fiche D Kenniswerf: Stel een plan voor grondverwerving op inclusief tijdlijn en een begroting.</p>
<p>6. Voor de geselecteerde fiches ontbreekt een duidelijke financiële planning met tussentijdse mijlpalen.</p> <p>7. In de geselecteerde fiches worden gelden uit de reguliere (programma) begroting gebruikt voor plankosten, terwijl het budget voor planvorming vanuit het WIZ-budget nog niet is gebruikt.</p>	<p>k. Formuleer duidelijke financiële tussendoelen zodat tijdige bijsturing kan plaatsvinden op weg naar einddoel. Neem tevens de tijdlijn op, zodat de voortgang bewaakt kan worden ook in relatie met de gealloceerde middelen per activiteit.</p> <p>l. Voer tussentijds evaluaties uit met aandacht voor doelbereik, doeltreffendheid en kosteneffectiviteit en betrek hierbij ook de invloed van externe factoren.</p>
<p>8. Kaders voor toevoeging en met name voor de onttrekking aan de bestemmingsreserve WIZ ontbreken.</p>	<p>m. Bepaal concrete kaders voor onttrekkingen en toevoegingen en leg deze ter besluitvorming voor aan de raad. Stel een prognose op welke gelden uit de bestemmingsreserve de komende jaren nodig zijn voor de uitvoering van welke activiteiten van het compensatiepakket WIZ.</p>
<p>9. In 2023 en 2024 worden voorgestelde onttrekkingen en toevoegingen aan de bestemmingsreserve niet transparant in de begrotingsstukken weergegeven. In 2023 is de onttrekking niet conform de goedkeuring van de raad.</p>	<p>n. Wees transparant in begrotingsstukken over voorgestelde onttrekkingen en toevoegingen zodat de raad voldoende geïnformeerd de besluiten kan nemen en gebruik de bestemmingsreserve vervolgens conform de goedgekeurde begroting en/of begrotingswijziging.</p> <p>o. Vervaardig, mede voor de raad, jaarlijks een overzicht met alle toevoegingen aan en onttrekkingen uit de bestemmingsreserve</p>
<p>10. Effectindicatoren en streefwaarden zoals beschreven in de begroting 2024-2027 zijn niet SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden) geformuleerd.</p>	<p>p. Formuleer per fiche de doelstellingen specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden (SMART).</p>
<p>11. Er is nog geen plan voor het monitoren van effecten opgesteld.</p>	<p>q. Stel zo spoedig mogelijk een monitoringsplan op, met daarin welke zaken geregistreerd of gemeten moeten worden, welke bronnen gebruikt kunnen worden en welke</p>

Bevindingen	Aanbevelingen
	correctiefactoren mogelijk toegepast moeten worden.
12. Door de raad geen kennis te laten nemen van de plannen van aanpak m.b.t. de fiches waar de gemeente Vlissingen actiehouder voor is, kan met name de controlerende taak door de raad onvoldoende worden uitgevoerd.	r. Deel de initiële plannen van aanpak en de wijzigingen hierop met de raad.
13. De raad heeft beperkt inzicht in de stand van zaken omdat de planning en de uitwerking op verschillende manieren wordt gerapporteerd en er geen directe relatie wordt gelegd met de verrichte prestaties/activiteiten.	s. Rapporteer zowel planning als bijbehorende realisatie in voortgangsrapportages, zodat inzicht ontstaat in de actuele stand van zaken ten opzichte van de initiële planning.
14. De raad heeft onvoldoende inzicht in de kosten en de inzet van (extra) capaciteit voor de uitwerking en uitvoering van de WIZ plannen in relatie met de verrichte prestaties/activiteiten.	t. Richt de WIZ-rapportage in de P&C cyclus op een andere manier in, zodat de raad op inzichtelijke wijze over de voortgang en de realisatie van de Vlissingse fiches geïnformeerd wordt. Ook in relatie tot de planning.

6 WEDERHOOR COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS

Rekenkamer Vlissingen

UW BRIEF VAN	UW KENMERK	ONS KENMERK	DATUM
BEHANDELD DOOR	BEZOEKADRES	2542616 / 2546036	1 oktober 2024
E. Roest	Paul Krugerstraat 1	TELEFOON +31118487000	BIJLAGEN

ONDERWERP
Bestuurlijke reactie bevindingen concept rekenkamerrapport 'Heeft Vlissingen de wind in de zeilen?'

Geachte leden van de rekenkamer,

Op 19 augustus 2024 ontvingen we via de griffie het concept rekenkamerrapport 'Heeft Vlissingen de wind in zeilen?'. Het college van Vlissingen wordt gevraagd naar een bestuurlijke reactie (wederhoor). In deze brief leest u onze reactie. De reactie bestaat uit een algemene reactie op hoofdlijnen en een reactie op de verschillende aanbevelingen uit het rapport. Daarbij geven we aan hoe we omgaan met uw aanbevelingen.

In algemene zin wil het college zijn waardering uitspreken voor de grondigheid waarmee het onderzoek is uitgevoerd.

Algemene reactie conceptrapport rekenkamer 'Heeft Vlissingen de wind in de zeilen?' (16 augustus 2024)

In 2020 zijn Rijk, Provincie en gemeente Vlissingen gestart met de uitvoering van met de uitvoering van het pakket Wind in de zeilen (verder WiZ). De governance is vastgelegd in het bestuursakkoord WiZ en bevat afspraken over een voor Nederland unieke manier van samenwerken tussen Rijk en regio (Provincie, gemeente Vlissingen). Deze werkwijze wordt door meerdere partijen met interesse gevolgd, omdat dit kan dienen als voorbeeld voor toekomstige afspraken tussen Rijk en regio. Bijvoorbeeld in het kader van uitvoeringsafspraken die voortkomen uit het rapport 'Elke regio telt!'. Voor Rijk, Provincie en gemeente Vlissingen is het uitvoeren van het compensatiepakket Wind in de zeilen een nieuw concept waar uiteraard ook lering uit getrokken kan worden. De aanbevelingen van het rekenkamerrapport kunnen daarbij helpen.

We constateren dat de rekenkamer vooral de focus legt op negatieve punten. We menen dat dit onvoldoende recht doet aan de feiten. Op een aantal punten trekt de rekenkamer voorbarige en ons inziens onjuiste conclusies en door verloop van tijd (onderzoek is reeds gestart eind 2022) zijn bepaalde feiten en omstandigheden in middels gewijzigd.

In onderstaande reactie gaan we hier nader op in.

Op p.59 stelt u dat de Raad haar kaderstellende en controlerende taak niet naar behoren kan uitoefenen. Wij delen deze mening niet. De governance van het totale WiZ-pakket is vastgelegd in het bestuursakkoord Wind in de zeilen. En in lijn met die afspraken wordt daar uitvoering aan gegeven: Via voortgangsrapportages rapporteert de uitvoeringsregisseur twee keer per jaar over de voortgang aan de 2e kamer, provinciale staten en gemeenteraad.

POSTBUS 3000, 4380 GV VLISSINGEN TELEFOON 0118-487000 EMAIL GEMEENTE@VLISSINGEN.NL
FAX 0118-410218 IBAN: NL36BNGH0285008889 BIC: BNGHNL2G

Specifiek voor de Vlissingse fiches is de governance verankerd in onze P&C-cyclus (met een aparte paragraaf WIZ).

Specifiek:

Fiche 1D:

- *Governancestructuur:* ten tijde van het eerste interview waren we volop aan de slag met de ontwikkelvisie waarvoor een governancestructuur opgesteld moest worden tbv de campusontwikkeling samen met HZ, Scalda en Dockwize. Hierdoor zijn op dat moment zaken door elkaar gehaald.

Fiche 1D valt onder de Kenniswerf en volgt daarmee de governance van de Kenniswerf. Via de reguliere P&C-cyclus wordt hierover gerapporteerd.

- *Planning:*

Het klopt dat de planning ten tijde van het opstellen van het fiche te positief is ingeschat. Dit heeft te maken met de tijdsdruk waaronder de fiches tot stand zijn gekomen.

Daarnaast vallen verwervingen lastig te plannen. Met het vaststellen van de grondexploitatie Kenniswerf fase 5 is wel een (financiële) planning/fasering verwervingen beschikbaar.

- *Financiën:*

Wat betreft de financiën wordt in het rapport een aantal keer zaken niet correct gerepresenteerd. Zo wordt op p.26 gesteld dat Fiche 1D het verwerven van gronden betreft en dat voor de herontwikkeling een grondexploitatie wordt opgesteld (Kenniswerf fase 5). Wij vinden de tekst hier verwarrend, want het verwerven van gronden is ook opgenomen in de grondexploitatie Kenniswerf fase 5. De middelen uit de SPUK worden als inkomsten in deze grondexploitatie opgenomen.

Op p. 44 wordt gesteld dat in 2 jaar tijd een negatief resultaat is ontstaan van € 2,7 mln. Dit is niet correct. Bij het vaststellen van de college-opdracht in 2022 is de **opdracht** meegegeven om de op te stellen grondexploitatie minimaal neutraal te laten sluiten. Vanwege de ambities voor de Kenniswerf en de opgestelde ontwikkelvisie, is later door de raad besloten dat de grondexploitatie negatief mag sluiten. En daarbij willen we ook nog vermelden dat het negatieve resultaat geen gevolg is van de grondverwerving en daarmee dus geen gevolg van fiche 1D.

Op p. 46 wordt gesteld dat de financiële ontwikkelingen van de Kenniswerf als zeer risicovol worden gezien en onvoldoende beheerst worden. Er is echter juist een grondexploitatie vastgesteld om de financiële risico's beheersbaar te maken. Deze grondexploitatie wordt 2x per jaar herzien. De projectleider en planeconoom hebben maandelijks financieel voortgangsoverleg over de grondexploitatie Kenniswerf fase 5. Het risico dat de rekenkamer signaleert wordt ook niet gestaafd met feiten.

Fiche F2:

Op p. 35 wordt aangegeven dat er onvoldoende ambtelijke capaciteit was voor het fiche Stationsomgeving maar dat dit niet als potentieel risico wordt beschreven. Dit is wel onderdeel van de risicomatrix. Sterker nog deze is inmiddels in de laatste voortgangsrapportage WIZ in de top 5 risico's opgenomen bij de herwaardering van de risico's.

Op p. 49 wordt aangegeven dat met de verwachte oplevering van het Masterplan in Q3 2024 het niet realistisch is om aan te nemen dat afronding van de uitvoering in december

Blad 2 behorend bij 2542616 / 2546036

2025 kan plaatsvinden. We zijn benieuwd naar de argumentatie die aan deze conclusie ten grondslag ligt. Uitgaande van de huidige planning is het onze inziens een ambitieus maar niet onrealistisch streven.

Reactie op bevindingen en aanbevelingen

In onderstaande tabel geven we per bevinding (kolom 2) en aanbeveling (kolom 3) uit het rapport een reactie (kolom 4)

	Bevindingen	Aanbevelingen	Reactie college
1.	De stuurgroep heeft op 3 juli 2024 besloten om het contract van de uitvoeringsregisseur te verlengen tot 1 juni 2025 met de intentie om deze daarna met nog een jaar te verlengen. De governance-structuur met een stuurgroep, uitvoeringsregisseur en ondersteuningsteam is tot en met 2025 ingesteld.	a. Verzoek de stuurgroep de (Vlissingse) acties in kaart te brengen, die na 2025 afgerond moeten worden en evalueer of verlenging van de governancestructuur noodzakelijk is.	Deze aanbeveling is/wordt overgenomen: Het al dan niet afronden van fiches wordt bij elke voortgangsrapportage beoordeeld. Na 2025 zullen er zeker nog een aantal fiches doorlopen. Governance structuur vanaf 2026 is onderdeel van de opdracht van de uitvoeringsregisseur en daar zal hij begin 2025 mee aan de slag gaan.
2.	In het Bestuursakkoord zijn afspraken gemaakt over verbintenisscheppende termijnen met betrekking tot termijnen van uitvoering. Een tussentijdse evaluatie, of aan de afgesproken termijnen wordt voldaan, ontbreekt.	b. Verzoek de stuurgroep om te evalueren of de uitwerking en uitvoering nog conform het Bestuursakkoord wordt uitgevoerd. Maak indien nodig nieuwe afspraken over termijnen om hiermee mogelijke in gebreke stelling te voorkomen.	Dit valt binnen de opdracht van de uitvoeringsregisseur. Niet elke vertraging rechtvaardigt afspraken over in gebreke stelling. De planning wordt via de voortgangsrapportages gemonitord en bij afwijkingen wordt hierover gerapporteerd.
3.	De governance voor de uitvoering van de Vlissingse fiches moet worden verbeterd om verdere vertraging te voorkomen	c. Breng de governance en beheersing van het project op orde. Stem de plannen en tijdlijnen voor uitwerking en uitvoering van het compensatiepakket beter af op de beschikbare ambtelijke capaciteit. Stel ambities bij indien ambtelijke capaciteit onvoldoende is. d. Leg de (maandelijks) gemaakte afspraken tussen het contact Financiën en de projectleiders van de fiches vast, mede gelet op de tijdsduur en wisseling van medewerkers. e. Fiche D Kenniswerf. Richt de governancestructuur in op basis van de vastgestelde ontwikkelvisie.	c/d. Deze aanbeveling wordt overgenomen en belegd bij de Vlissingse projectleiders. e. Het fiche D Kenniswerf betreft de verwerving van percelen. Governancestructuur zal dus niet obv vastgestelde ontwikkelvisie zijn.
4.	Potentiële risico's bij de geselecteerde fiches zijn niet afdoende getoetst. Een systematische beoordeling van vastgestelde risico's en getroffen beheersmaatregelen heeft de rekenkamer niet aangetroffen. Met name de financiële ontwikkelingen bij de Kenniswerf zijn zeer	Richt per fiche een (standaard) projectadministratie in. Hiervoor zijn in de markt meerdere goed bruikbare standaards voorhanden, ook voor kleinere organisaties. Hierdoor kan per fiche een duidelijk beeld ontstaan waar welke fiches elkaar raken en beïnvloeden. Leg ook duidelijk vast welke risico's er zijn en welke	Hierbij willen we graag benadrukken dat onderscheid gemaakt moet worden in "Vlissingse fiches" en andere fiches. Het projectrisico van het JCV ligt bijvoorbeeld niet bij Vlissingen. Voor de Vlissingse projecten is een projectadministratie ingericht. Risico-

	risicovol en worden onvoldoende beheerst.	beheersmaatregelen/acties er worden getroffen, wie daar verantwoordelijk voor is, alsmede de consequenties in geld en in het tijdpad. Geef hierbij prioriteit aan Fiche D Kenniswerf.	inventarisatie Kenniswerf en station is aanwezig en wordt halfjaarlijks geactualiseerd. Hiermee is de aanbeveling reeds overgenomen. Door vaststelling van de grondexploitatie Kenniswerf fase 5 is de financiële ontwikkeling fiche 1D beheersbaar gemaakt.
5.	De uitwerking van plannen voor de geselecteerde Vlissingse fiches laat aanzienlijke vertragingen zien ten opzichte van termijnen zoals vastgesteld in bijlage 1 van het Advies of in de plannen van aanpak. De uitwerking van plannen voor de geselecteerde Vlissingse fiches verloopt daarmee stroef. De tijdplanning met betrekking tot de realisatie wordt meermaals aangepast.	g. Actualiseer de planning en formuleer duidelijke en realistische tussen-doelen voor tijdige bijsturing op weg naar einddoel. h. Fiche B1 JCV: Breng pro-actief de kansen/mogelijkheden voor (lokale) ondernemers onder de aandacht. Bijvoorbeeld het betrekken van lokale ondernemers bij de aanleg van wegen en voor het onderhoud en de exploitatie van het JCV. i. Fiche D Kenniswerf: Stel het communicatie- en marketingplan zo spoedig mogelijk op. Neem hierin ook op de wijze waarop je als gemeente wil bevorderen en stimuleren dat (innovatieve) bedrijven geïnteresseerd raken om zich te vestigen op de Kenniswerf. Het is van essentieel belang voor het slagen van het project dat er (meer dan) voldoende interesse j. Fiche D Kenniswerf: Stel een plan voor grondverwerving op inclusief tijdlijn en een begroting.	g. Actualisatie van plannen gebeurt en hierover wordt gerapporteerd in de voortgangrapportages. Daarbij erkennen we dat sommige plannen bij het tot stand komen van het pakket 1D te positief zijn ingeschat. Dit heeft ook te maken met het tot stand komen van het pakket in zeer korte tijd ('snelkookpan'). Plannen worden regelmatig geactualiseerd. Daarmee is niet gezegd dat de uitvoering altijd stroef verloopt. Soms zijn externe factoren ook van invloed. h. Kansen voor lokale ondernemers worden altijd bij de voorbereiding van een aanbesteding meegewogen. Onderhoud en exploitatie van JCV ligt bij RVB. i. Zodra de vacature voor de gebiedsmarketeer tbv de Kenniswerf is ingevuld zal hiermee worden gestart. Dit advies wordt dus ter harte genomen. j. Het verwervingsproces is een complex proces dat niet zo gemakkelijk in een planning te vervatten is. Er zijn vele afhankelijkheden. In de grondexploitatie Kenniswerf fase 5 is een financiële planning voor de verwervingen opgenomen.
6.	Voor de geselecteerde fiches ontbreekt een duidelijke	Formuleer duidelijke financiële tussen-doelen zodat tijdige	Zie onder 5g. Voor fiche 1D is de aanbeveling al

Blad 4 behorend bij 2542616 / 2546036

	financiële planning met tussentijdse mijlpalen.	bijsturing kan plaatsvinden op weg naar einddoel. Neem tevens de tijdlijn op, zodat de voortgang bewaakt kan worden ook in relatie met de gealloceerde middelen per activiteit.	overgenomen met het vaststellen van de grondexploitatie Kenniswerf fase 5. Voor het stationsgebied wordt de aanbeveling overgenomen.
7.	In de geselecteerde fiches worden gelden uit de reguliere (programma) begroting gebruikt voor plankosten, terwijl het budget voor planvorming vanuit het WIZ-budget nog niet is gebruikt.	Voer tussentijds evaluaties uit met aandacht voor doelbereik, doeltreffendheid en kosteneffectiviteit en betrek hierbij ook de invloed van externe factoren.	Onduidelijk is hoe aanbeveling zich verhoudt tot de bevinding. Aanbeveling mbt tussentijdse evaluatie wordt overgenomen via monitoring en voortgangsrapportage.
8.	Kaders voor toevoeging en met name voor de onttrekking aan de bestemmingsreserve WIZ ontbreken.	Bepaal concrete kaders voor onttrekkingen en toevoegingen en leg deze ter besluitvorming voor aan de raad. Stel een prognose op welke gelden uit de bestemmingsreserve de komende jaren nodig zijn voor de uitvoering van welke activiteiten van het compensatiepakket WIZ.	Strikt genomen valt dit buiten de scope van het onderzoek van de rekenkamer. Dit kader is inmiddels (net voor de zomer) vastgesteld. Hiermee is deze aanbeveling inmiddels geïmplementeerd. De aanbeveling tav. de prognose nemen we niet over. Inzet van de bestemmingsreserve WIZ is vooral bedoeld voor spin-off van WIZ-projecten (en niet voor WIZ-projecten zelf).
9.	In 2023 en 2024 worden voorgestelde onttrekkingen en toevoegingen aan de bestemmingsreserve niet transparant in de begrotingsstukken weergegeven. In 2023 is de onttrekking niet conform de goedkeuring van de raad.	Wees transparant in begrotingsstukken over voorgestelde onttrekkingen en toevoegingen zodat de raad voldoende geïnformeerd de besluiten kan nemen en gebruik de bestemmingsreserve vervolgens conform de goedgekeurde begroting en/of begrotingswijziging. Vervvaardig, mede voor de raad, jaarlijks een overzicht met alle toevoegingen aan en onttrekkingen uit de bestemmingsreserve	Er is geen sprake van niet goedgekeurde onttrekkingen uit de reserve WIZ. De verwerking in de jaarrekening 2023 is vanuit een praktische insteek gedaan. De jaarrekening is vervolgens vastgesteld door de raad. Een overzicht van toevoegingen en onttrekkingen verstrekken we jaarlijks bij de jaarrekening.
10.	Effectindicatoren en streefwaarden zoals beschreven in de begroting 2024-2027 zijn niet SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden) geformuleerd.	Formuleer per fiche de doelstellingen specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden (SMART).	Vanuit WIZ worden de effectindicatoren meegenomen in de monitoringsaanpak. Wellicht kan deze aanbeveling mee in het Raadstraject met de Argumentenfabriek?
11.	Er is nog geen plan voor het monitoren van effecten opgesteld.	Stel zo spoedig mogelijk een monitoringsplan op, met daarin welke zaken geregistreerd of gemeten moeten worden, welke bronnen gebruikt kunnen worden en welke moeten worden.	Er wordt gewerkt aan een plan van aanpak monitoring in samenwerking met HZ-Kenniscentrum Zeeuwse samenleving.
12.	Door de raad geen kennis te laten nemen van de plannen van aanpak m.b.t. de fiches waar de gemeente Vlissingen actiehouders voor	Deel de initiële plannen van aanpak en de wijzigingen hierop met de raad.	Dit is o.i. niet meer zinvol. PvA's zijn (eenmalig) in 2021 opgesteld ten behoeve de start van de uitvoering van de fiches. De plannen van

Blad 5 behorend bij 2542616 / 2546036

	is, kan met name de controlerende taak door de raad onvoldoende worden uitgevoerd.		<p>aanpak zelf worden niet meer gewijzigd en zijn vertaald in de voortgangsrapportages en in onze eigen P&C-producten. Bij majeure wijzigingen worden nieuwe plannen van aanpak (1-malig) opgesteld en aan de SG voorgelegd.</p> <p>We willen de aanbeveling niet overnemen. De gedachte hierbij is dat de actuele relevante informatie verankerd is in de P&C-producten (voor fiches waar we zelf trekker zijn) en de voortgangsrapportages WIZ. Hiermee kan de raad invulling geven aan haar controlerende taak. En willen de raad juist niet onnodig belasten met (inmiddels verouderde) uitvoeringsinformatie.</p>
13.	De raad heeft beperkt inzicht in de stand van zaken omdat de planning en de uitwerking op verschillende manieren wordt gerapporteerd en er geen directe relatie wordt gelegd met de verrichte prestaties/activiteiten.	Rapporteer zowel planning als bijbehorende realisatie in voortgangsrapportages, zodat inzicht ontstaat in de actuele stand van zaken ten opzichte van de initiële planning.	Wij denken dat met de nieuwe opzet van de voortgangsrapportage invulling gegeven wordt aan deze aanbeveling.
14.	De raad heeft onvoldoende inzicht in de kosten en de inzet van (extra) capaciteit voor de uitwerking en uitvoering van de WIZ-plannen in relatie met de verrichte prestaties/activiteiten.	Richt de WIZ-rapportage in de P&C cyclus op een andere manier in, zodat de raad op inzichtelijke wijze over de voortgang en de realisatie van de Vlissingse fiches geïnformeerd wordt. Ook in relatie tot de planning.	Er zijn 2 informatiestromen richting de raad waarin gerapporteerd wordt over de Vlissingse WIZ fiches: de voortgangsrapportage WIZ en de Vlissingse P&C-cyclus. Beiden moeten wel naast elkaar blijven bestaan, omdat de governance niet gelijk is. We kunnen wel kijken of er in de P&C-cyclus nog een verbeteringslag haalbaar is.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Vlissingen,
de secretaris, de burgemeester,

drs. R.D.A. Wiskerke drs. A.R.B. van den Tillaar

Blad 6 behorend bij 2542616 / 2546036

7 Reactie Rekenkamer Vlissingen (nawoord)

De rekenkamer heeft met belangstelling kennisgenomen van de reactie van het college en is verheugd met de waardering voor de grondigheid waarmee het onderzoek is uitgevoerd. Wij waarderen dat het college een groot deel van onze aanbevelingen overneemt. De raad zal zich uiteindelijk moeten uitspreken welke aanbevelingen daadwerkelijk overgenomen dienen te worden.

Wij zijn van mening dat de rekenkamer juist niet de focus heeft gelegd op negatieve punten. Ons doel is altijd om zoveel mogelijk feiten te beschrijven. Hierdoor ontstaat inzicht in welke zaken voor verbetering vatbaar zijn waar wij dan onze aanbevelingen op richten. Dit alles om de gewenste resultaten te bereiken en om zo een bijdrage te leveren voor de gemeente Vlissingen.

De bestuurlijke reactie geeft geen aanleiding om de conclusies en aanbevelingen uit het rapport te herzien. Met betrekking tot fiche F2 Stationsomgeving hebben wij op pagina 35 en 49 de tekst verduidelijkt met betrekking tot de risico's en de geplande afronding van de uitvoering in december 2025.

Volgens de huidige planning van de griffie zal de rekenkamer haar rapport toelichten in de commissie Ruimte op donderdag 28 november 2024.

De rekenkamer dankt de ambtelijke organisatie en met name onze contactpersonen voor de prettige en constructieve medewerking aan het onderzoek.

Bijlage I: Toetsingskader onderhandelingsproces

Toetsingskader gemeente Vlissingen voor het onderhandelingsproces ten behoeve van het compensatiepakket Wind in de Zeilen, d.d. 24 maart 2020:

1. Uitgangspunt betreft compensatie binnen de genoemde 3 sporen:
 - a. Vergoeden gemaakte directe en indirecte kosten, en de nog te maken kosten in het compensatietraject
 - b. Compenseren van de gemiste sociaal-economische structuurversterking
 - c. Het goedmaken van de opgelopen imagoschade op het vestigingsklimaat.
2. De compensatie moet een duurzame bijdrage leveren aan de versterking van de sociaal-economische structuur van Vlissingen (minimaal effect van Markaz):
 - a. 2.000 arbeidsplaatsen
 - b. 28 mln/jaar bestedingen
 - c. Vergroening van de samenleving
3. Het compensatiepakket moet aansprekend zijn voor onze inwoners en moet uit te leggen zijn als een zichtbare en concrete verbetering van Vlissingen als vestigingsplaats.
4. De maatregelen ter compensatie betreffen geen sigaar uit eigen doos (afkomstig uit parallelle trajecten).

Bijlage II: Budgettaire consequenties Rijk

Financieel overzicht Wind in de Zeilen															
Budgettaire consequenties Rijk															
													Cumulatief t/m	Structureel	Structureel in
(bedragen x 1 mln euro)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2030			
Vergoeding schade	22,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	22,9	0,0	2021
Overdracht gronden	12,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	12,8	0,0	2021
Law Delta	0,5	1,0	1,5	2,0	2,0	57,9	57,9	57,9	57,9	57,9	57,9	57,9	354,2	57,9	2025
Bereikbaarheid	0,0	51,0	20,5	5,5	5,5	5,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	110,5	4,5	2026
Delta Kenniscentrum	48,4	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	68,4	0,0	2031
Eerstelijnszorg	4,1	4,9	2,3	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9	42,5	3,9	2023
Industrie en haven	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	2022
Versterken Investeringsfonds Zeeland	5,0	5,0	5,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	20,0	0,0	2024
Kenniswerf	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	15,0	0,0	2021
Aardgasvrije wijken	0,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,0	0,0	2022
Werkzoekenden naar werk in de regio	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	2022
TOTAAL	108,7	69,5	31,3	18,4	13,4	69,3	68,3	68,3	68,3	68,3	68,3	68,3	651,9	66,3	2031

Bron: Voortgangsrapportage Wind in de Zeilen, 2 juni 2022, tabel pagina 71

Bijlage III: Capaciteitsbudget WIZ

Het capaciteitsbudget staat beschreven in paragraaf 3.2.1. In deze bijlage lichten we de nota Capaciteitsbudget en organisatie WIZ⁴⁷ verder toe.

De raming voor directe loonkosten en overhead ten behoeve van de extra capaciteitslasten voor de uitvoering van Wind in de Zeilen is voor de periode 2021 t/m 2025 bijgesteld van € 5,4 miljoen naar € 3,4 miljoen ⁴⁸:

Inzet capaciteit tlv programmabegroting	2021	2022	2023	2024	2025	totaal
Begroting 2021-2024	1.546.770	1.323.110	1.023.850	825.770	702.659	5.422.159
Raming na actualisatie juni 2021	1.547.317	761.606	414.592	340.716	340.716	3.404.947
Vrijval ⁽¹⁾	-547	561.504	609.258	485.054	361.943	2.017.212

Raming na actualisatie juni 2021	2021	2022	2023	2024	2025	totaal
Fiches	1.237.317	581.606	126.592	52.716	52.716	2.050.947
Risicoreservering	250.000	100.000	208.000	208.000	208.000	974.000
Onderzoek en advies	60.000	80.000	80.000	80.000	80.000	380.000
Totaal	1.547.317	761.606	414.592	340.716	340.716	3.404.947

⁽¹⁾ Mutatie in 1e Bestuursrapportage 2021 en Kadernota 2022

De nota Capaciteitsbudget en organisatie WIZ is de basis voor de extra capaciteitsbudgetten die na overleg en afstemming tussen de projectleiders en de teamleiders herverdeeld worden vanuit de onverdeelde budgetten naar de specifieke team- of de projectkostenplaatsen.

Voor de geselecteerde fiches is de volgende raming opgenomen:

Raming extra capaciteitslasten WIZ (2021-2025)	Programma-begroting	Project	Grond-exploitatie	Anterieure ovk	Totaal
1B Law Delta	-	-	-	1.089.639	1.089.639
1D Kenniswerf	309.856	-	1.392.835	-	1.702.691
1F Bereikbaarheid	769.451	-	-	-	769.451
1J Aardgasvrij	80.543	615.682	-	-	696.225

De nota geeft aan dat de meerjarige capaciteitsraming onzekerheden kent, omdat projecten zich nog in de opstartfase bevinden. Aanvullend is daarom vanuit de programmabegroting een stelpost opgenomen van in totaal € 973.000.

Voor de geselecteerde fiches is deze stelpost als volgt opgebouwd:

Stelpost risicoreservering	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
1D Kenniswerf	200.000	-	-	-	-	200.000
1F Bereikbaarheid	-	-	158.000	158.000	158.000	474.000
1J Aardgasvrij	50.000	50.000	-	-	-	100.000

⁴⁷ Nota Capaciteitsbudget en organisatie WIZ, juni 2021

⁴⁸ Begroting 2021- 2024, pagina 22

Bijlage IV: Bestemmingsreserve WIZ

De bestemmingsreserve WIZ staat beschreven in paragraaf 3.2.2. In deze bijlage lichten we de realisatie t/m 2023 en de prognose vanaf 2024 verder toe.

Overzicht bestemmingsreserve Wind in de Zeilen vanaf 2020, zoals vermeld in begroting en jaarstukken 2020 t/m 2023:

Bedragen x € 1.000	2020	2021		2022		
	Jaarstukken	Begroting	Jaarstukken	Begroting	1e BERAP	Jaarstukken
1-jan	0	3.200	3.183	2.450	2.450	2.450
toevoeging	7.300	0	0	0	426	303
onttrekking	-4.117	-733	-733	0	0	0
31-dec	3.183	2.467	2.450	2.450	2.876	2.753

Bedragen x € 1.000	2023		
	Begroting ⁽¹⁾	2e BERAP	Jaarstukken
1-jan	2.876	2.753	2.753
toevoeging	244	244	605
onttrekking	-50	-740	-974
31-dec	3.070	2.257	2.384

⁽¹⁾ In de begroting 2023-2026 wordt geen omschrijving vermeld van toevoeging en onttrekking.

Prognose bestemmingsreserve Wind in de zeilen vanaf 2024, zoals vermeld in de begroting 2024-2027⁴⁹:

Bedragen x € 1.000	Begroting			
	2024	2025	2026	2027
toevoeging	14.097	6.170	6.170	6.170
onttrekking	-500	-1.500		

In de 1^e Bestuursrapportage 2024⁵⁰ wordt de volgende aanpassing van de bestemmingsreserve WIZ aangegeven:

Bedragen x € 1.000	2024	
	Begroting ⁽²⁾	1e BERAP
1-jan	2.384	
toevoeging	14.097	4.449
onttrekking	-1.500	0
30-apr		19.430

⁽²⁾ De onttrekking van 1,5 miljoen komt niet overeen met de eerder vermelde onttrekking van 0,5 miljoen in de begroting 2024.

⁴⁹ Programmabegroting 2024-2027, 16 november 2023, pagina 50 + 146

⁵⁰ 1^e Bestuursrapportage 2024, 3 juli 2024, pagina 59 + 63

Bijlage V: Overzicht totale kosten per fiche (31 dec 2023)

WIZ Fiche D Ontwikkeling Kenniswerf	2021	2022	2023	totaal
Inhuur extern personeel	40.611	49.888	125.154	215.653
Inzet vaste medewerkers	0	140.068	108.974	249.042
Vorbereiding/toezicht	3.160	-3.160	0	0
Plankosten - Ontwikkelvisie	91.990	0	83.851	175.841
Plankosten - Communicatie/Marketing	30.429	52.542	-2.728	80.244
Rente boekwaarde	0	0	3.973	3.973
Verwerving gronden	0	0	0	0
Totale lasten	166.189	239.339	319.224	724.752

Totale lasten	2021	2022	2023	totaal
Ten laste van rijksbijdrage (SPUK) ⁽¹⁾	166.189	0	120.517	286.706
Ten laste van grondexplootatie	0	239.339	198.708	438.046
Totale lasten	166.189	239.339	319.224	724.752

⁽¹⁾ gerapporteerd in SiSa bijlage verantwoordingsinformatie (jaarstukken)

WIZ Fiche F2 Ontwikkeling Stationsomgeving	2021	2022	2023	totaal
Inhuur extern personeel	130.469	191.944	96.751	419.164
Inzet vaste medewerkers	125.190	86.358	35.953	247.501
Plankosten	7.863	169.988	114.361	292.212
Totale lasten	263.522	448.290	247.065	958.877

Totale lasten	2021	2022	2023	totaal
Ten laste van rijksbijdrage (SPUK) ⁽¹⁾	7.863	167.553	114.361	289.777
Ten laste van programmabegroting	255.659	280.737	132.704	669.100
Totale lasten	263.522	448.290	247.065	958.877

⁽¹⁾ gerapporteerd in SiSa bijlage verantwoordingsinformatie (jaarstukken)

WIZ Fiche J Aardgasvrije wijken	2022	2023	totaal
Participatie & communicatie	17.850	2.821	20.671
Inhuur extern personeel	258.148	261.827	519.975
Inzet eigen personeel	159.870	63.606	223.476
Onroerende zaken	7.266	239	7.504
Overige kosten	17.945	39.803	57.748
Totale kosten	461.079	368.295	829.375

Totale lasten	2022	2023	totaal
Ten laste van rijksbijdrage (SPUK) ⁽¹⁾	461.079	297.085	758.164
Ten laste van project	0	71.210	71.210
Totale lasten	461.079	368.295	829.374

⁽¹⁾ gerapporteerd in SiSa bijlage verantwoordingsinformatie (jaarstukken); in jaarstukken 2023 wordt als jaarcijfer € 368.295 gerapporteerd, dit komt niet overeen met verdeling in tabel

Bijlage VI: Geïnterviewde personen

Naam

Siebe Riedstra

Bas van den Tillaar

Geoffrey Sips

Jeroen Portier

Wouter Kuijper

Colinda Dekker

Nathalie Goedhart

Quinten van Dijk

Fernando Hamelink

Evert Vrins

Maarten de Bruijn

José Delgado Leal

Patricia de Jong

Leo Riemens

Raadsfracties

Functie

Uitvoeringsregisseur Wind in de zeilen (WIZ)

Burgemeester gemeente Vlissingen

Wethouder gemeente Vlissingen, plaatsvervangend voor Bereikbaarheid en verkeer en projectverantwoordelijkheid voor JCV & Stadslandgoed en Kenniswerf

Wethouder gemeente Vlissingen, Verduurzaming, klimaat en energietransitie

Projectleider gemeente Vlissingen / Fiche B Law Delta

Projectleider ruimtelijke ontwikkeling gemeente Vlissingen / Fiche D Kenniswerf

Projectleider Fiche F Bereikbaarheid (extern)

Projectleider ruimtelijke ontwikkeling gemeente Vlissingen / Fiche F Bereikbaarheid

Beleidsmedewerker verkeer gemeente Vlissingen

Projectleider Fiche J Aardgasvrije wijken en vervolgproject (extern)

Beleidsmedewerker transitie, duurzaamheid gemeente Vlissingen

Financieel adviseur WIZ (extern)

Financieel adviseur WIZ

Concerncontroller

SGP, CDA, FvD, GroenLinks, D66, SP, POV, PvdA

Contactpersonen

Eveline Roest - de Jong

Intern coördinator WIZ gemeente Vlissingen

Bart Pouwer

Teamlid uitvoeringsregisseur BZK Wind in de zeilen / intern coördinator WIZ gemeente Vlissingen

Bijlage VII: Bronnenlijst

Gemeentelijke documenten:

- 1e Bestuursrapportage 2021
- 1^e Bestuursrapportage 2022
- 1e Bestuursrapportage 2023
- 2e Bestuursrapportage 2023
- 1^e Bestuursrapportage 2024
- Aanvraag aardgasvrije wijk Panoramabuurt Vlissingen, 28 oktober 2021
- Ambitiedocument Stationsgebied Vlissingen, september 2022
- Bijstelling college-opdracht Kenniswerf, maart 2022
- Capaciteitsbudget en organisatie WIZ, Besluit Algemeen Directeur, 3 juni 2021
- College persbericht Wind in de zeilen, de tussenstand na 2,5 jaar, december 2022
- Collegebesluit 2092093, Bijstelling collegeopdracht Kenniswerf, 29 maart 2022
- Collegeproject rapportage JCV & Stadslandgoed, 1 april 2023
- Collegeproject rapportage JCV & Stadslandgoed, 30 september 2022
- Collegeproject rapportage Kenniswerf, 1 april 2023
- Collegeproject rapportage Kenniswerf, 30 september 2022
- Collegeproject rapportage Kenniswerf, 31 december 2020
- Collegeproject rapportage Ontwikkeling Stationsgebied Vlissingen, 1 april 2023
- Collegeproject rapportage Ontwikkeling Stationsgebied Vlissingen, 1 juni 2022
- Collegeproject rapportage Ontwikkeling Stationsgebied Vlissingen, 30 september 2022
- Collegeproject rapportage Visie Stationsgebied Vlissingen, 30 september 2020
- Collegeproject rapportage Visie Stationsgebied Vlissingen, 31 december 2020
- Financiële verordening gemeente Vlissingen 2022, 14 maart 2022
- Financiële verordening Vlissingen 2019 inclusief amendement, 7 maart 2019
- Interne nieuwsbrief Panoramabuurt Aardgasvrij, februari 2023
- Jaarstukken 2021
- Jaarstukken 2022
- Jaarstukken 2023
- Kadernota 2022

- Kadernota 2023
- Kadernota 2024
- Letter of Intent medewerking aardgasvrije Panoramabuurt Vlissingen, 28 oktober 2021
- Nieuwsbrief Panoramabuurt Aardgasvrij, februari 2023
- Ontwikkelvisie Kenniswerf Vlissingen, juni 2024
- Ontwikkelvisie Kenniswerf, Presentatie raadsbijeenkomst, 14 februari 2023
- Panoramabuurt Aardgasvrij, Toelichting raadscommissie ruimte, 22 februari 2024
- Plan van aanpak Aardgasvrije wijken, 28 oktober 2020
- Plan van aanpak communicatie JVC 2.0: uitwerking, januari 2023
- Plan van aanpak Ontwikkeling Stationsomgeving Vlissingen, 9 maart 2020
- Plan van aanpak project Fysieke ontwikkeling Kenniswerf Vlissingen, 17 november 2020
- Programmabegroting 2021-2024
- Programmabegroting 2022-2025
- Programmabegroting 2023-2026
- Programmabegroting 2024-2027
- Programmaplan Panoramabuurt Aardgasvrij, september 2022
- Projectrapportages fiche Kenniswerf, december 2020 tot april 2023
- Projectrapportages fiche Stationsomgeving, juni 2020 tot april 2023
- Q&A Vlissingen op weg naar aardgasvrij (aanvraag rijksbijdrage), 9 juli 2021
- Raadsbesluit tot aanwijzing gronden Wet voorkeursrecht gemeenten Vlissingen, 7 juli 2022
- Raadsinformatiebijeenkomst Kenniswerf, 5 maart 2024
- Raadsvoorstel 1218045, Bestuursakkoord "Compensatiepakket Marinierskazerne", 8 juli 2020
- Raadsvoorstel 1247548, Programmabegroting 2021, 11 november 2020
- Raadsvoorstel 2093945, Het aanwijzen van gronden gelegen op de Kenniswerf te Vlissingen op grond van de Wet voorkeursrecht gemeenten, 7 juli 2022
- Raadsvoorstel 2205288, Voorbereidingsbesluit Ontwikkelvisie Kenniswerf, 15 december 2022
- Raadsvoorstel 2272970, Vaststelling bestemmingsplan Stadslandgoed Nieuwerve Vlissingen, 29 juni 2023

- Raadsvoorstel 2294007, Beeldkwaliteitsplan Justitieel Complex Vlissingen conceptbesluit, 9 november 2023
- Raadsvoorstel 2343839, Vaststellen ontwikkelvisie Kenniswerf en instellen grondexploitatie Kenniswerf fase 5, 27 juni 2024
- RIB 1e Voortgangsrapportage WIZ, 1 december 2020
- RIB 2e Voortgangsrapportage WIZ, 8 juni 2021
- RIB 3e Voortgangsrapportage WIZ, 7 december 2021
- RIB 4e Voortgangsrapportage WIZ, 9 juni 2022
- RIB 5e Voortgangsrapportage WIZ, 20 december 2022
- RIB 6e Voortgangsrapportage WIZ, 6 juni 2023
- RIB 7e Voortgangsrapportage WIZ, 11 december 2023
- RIB 8e Voortgangsrapportage WIZ, 20 juni 2024
- RIB ontwerpbestemmingsplan Stadslandgoed, 25 januari 2023
- RIB Uitwerking aanvraag 3de subsidieronde Programma Aardgasvrije Wijken (PAW3), 29 juni 2021
- RIB Vaststelling visie Stationsgebied Vlissingen 2025, 4 februari 2021
- RIB Vertraging realisatie Justitieel Complex Vlissingen (JCV), 7 december 2022
- Uitgangspuntennotitie Ontwikkeling Stationsgebied Vlissingen, september 2022
- Verslag TPO (tripartiet overleg) artikel 12-status gemeente Vlissingen, 13 december 2023
- Verslag TPO (tripartiet overleg) artikel 12-status gemeente Vlissingen, 31 mei 2023

Overige gebruikte documenten:

- Deloitte, Accountantsverslag 2023 Gemeente Vlissingen, 10 juni 2024
- Deloitte, Managementletter 2023 Gemeente Vlissingen, 14 december 2023
- l'escaut woonservice en gemeente Vlissingen, Nieuwsbrief Vlissingen op weg naar aardgasvrij, december 2021
- l'escaut woonservice en gemeente Vlissingen, Nieuwsbrief Vlissingen op weg naar aardgasvrij, maart 2022
- l'escaut woonservice en gemeente Vlissingen, Nieuwsbrief Vlissingen op weg naar aardgasvrij, november 2021
- l'escaut woonservice en gemeente Vlissingen, Nieuwsbrief Vlissingen op weg naar aardgasvrij, september 2021
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Beschikking aanvraag proeftuin met een aardgasvrije wijk, 21 maart 2022

- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Beschikking eenmalige SPUK WiZ - fiche IF Bereikbaarheid, onderdeel Ontwikkeling stationsgebied, 2 juli 2021
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Rijksvastgoedbedrijf, Kader gedragsregels veilig werken, project JC Vlissingen (JCV), 25 mei 2023
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, SPUK Compensatiepakket Ontwikkelplan Kenniswerf, 9 februari 2021
- Ministerie van Justitie en Veiligheid, Brief Vertraging realisatie Justitieel Complex Vlissingen, 7 december 2022
- Rekenkamer Metropool Amsterdam, onderzoeksrapport Grip op Westpoort Warmte, 21 november 2018
- Riedstra, S., Uitvoeringsregisseur Wind in de Zeilen, 1e Voortgangsrapportage Wind in de Zeilen, 15 november 2020
- Riedstra, S., Uitvoeringsregisseur Wind in de Zeilen, 2e Voortgangsrapportage Wind in de Zeilen, 15 mei 2021
- Riedstra, S., Uitvoeringsregisseur Wind in de Zeilen, 3e Voortgangsrapportage Wind in de Zeilen, 24 november 2021
- Riedstra, S., Uitvoeringsregisseur Wind in de Zeilen, 4e Voortgangsrapportage Wind in de Zeilen, 2 juni 2022
- Riedstra, S., Uitvoeringsregisseur Wind in de Zeilen, 5e Voortgangsrapportage Wind in de Zeilen, 1 december 2022
- Riedstra, S., Uitvoeringsregisseur Wind in de Zeilen, 6e Voortgangsrapportage Wind in de Zeilen, 24 mei 2023
- Riedstra, S., Uitvoeringsregisseur Wind in de Zeilen, 7e Voortgangsrapportage Wind in de Zeilen, 30 november 2023
- Riedstra, S., Uitvoeringsregisseur Wind in de Zeilen, 8e Voortgangsrapportage Wind in de Zeilen, 30 juni 2024
- Rijk, Bestuursakkoord Compensatiepakket Marinierskazerne, 26 juni 2020
- Rijk, Provincie en Gemeente, Anterieure- en Samenwerkingsovereenkomst Justitieel Complex Vlissingen, januari 2023
- Rijksoverheid, Persbericht Rijksbijdrage voor ontwikkeling stadslandgoed, 14 december 2023
- Team Uitvoeringsregisseur Riedstra, Stuurgroepverslag, 10 september 2020
- Team Uitvoeringsregisseur Riedstra, Stuurgroepverslag, 26 november 2020
- Team Uitvoeringsregisseur Riedstra, Stuurgroepverslag, 28 januari 2021
- Team Uitvoeringsregisseur Riedstra, Stuurgroepverslag, 15 april 2021
- Team Uitvoeringsregisseur Riedstra, Stuurgroepverslag, 3 juni 2021
- Team Uitvoeringsregisseur Riedstra, Stuurgroepverslag, 2 december 2021
- Team Uitvoeringsregisseur Riedstra, Stuurgroepverslag, 20 mei 2022
- Team Uitvoeringsregisseur Riedstra, Stuurgroepverslag, 16 juni 2022

- Team Uitvoeringsregisseur Riedstra, Stuurgroepverslag, 1 december 2022
- Team Uitvoeringsregisseur Riedstra, Stuurgroepverslag, 15 december 2022
- Team Uitvoeringsregisseur Riedstra, Stuurgroepverslag, 7 februari 2023
- Team Uitvoeringsregisseur Riedstra, Stuurgroepverslag, 31 mei 2023
- Team Uitvoeringsregisseur Riedstra, Stuurgroepverslag, 7 december 2023
- Vrins Energieadvies, Evert, Scale-up PAW naar Vlissingen aardgasvrij 2050, 4 april 2022
- Wientjes, B.E.M., Wind in de zeilen ~Een nieuwe start, advies compensatiepakket Vlissingen en Zeeland, 26 juni 2020
- Wientjes, B.E.M., Wind in de zeilen ~Een nieuwe start, bijlage 1: Fiches per maatregel, 26 juni 2020

Websites:

- <https://stroomversnelling.nl/proeftuin-panoramabuurt-vlissingen/>

